Posamezni izvod 1.30 Šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

V.b.b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV. | Celovec, petek, 16. oktober 1959 | Štev. 42 (909)

Angleška odločitev in svetovna politika

Parlamentarne volitve v Angliji zadnji teden niso bile velikega pomena le za Angleže same, marveč tudi za bodoči razvoj svetovne politike. Zato so jim po vsem svetu posvečali veliko pažnjo in njih izid tudi temu primerno komentirali. Posebno dejstvo, da pomeni ta izid tako za Angleže kakor tudi za ostali svet v gotovi meri presenečenje, (tudi tisti, ki so računali z zmago konservativcev, niso pričakovali, da bo razlika med obema velikima strankama tako očitna), je slej ko prej predmet živahnih razprav.

Po razmeroma umirjeni volilni borbi, med katero so tako pri konservativcih kakor tudi pri laburistih prevladovali zunanjepolitični momenti (laburisti so poleg tega forsirali tudi notranjepolitične probleme in tako bili boj takorekoč na dveh frontah), je pri volitvah prepričljivo zmagala konservativna stranka ministrskega predsednika Macmillana. Pridobili so si absolutno večino v parlamentu, kjer bodo imeli za prihodnjih pet let 366 poslancev, medtem ko so si jih laburisti osvojili le 258 in liberalci 6. Izid volitev po številu dobljenih glasov je naslednji:

Konservativna stranka: 13,750.935 glasov ali 49,4 % (pri zadnjih volitvah leta 1955: 13,310.891 — 49,8 %);

Laburistična stranka: 12,216.166 glasov ali 43,8 % (leta 1955: 12,405.254 — 46,4 %);

Liberalna stranka: 1,640.761 glasov, ali 5,9 % (leta 1955: 722.402 — 2,7 %);

Komunistična partija: 30.897 glasov ali 0,1 % (leta 1955: 33.144 — 0,1 %);

druge stranke: 223.949 glasov ali 0,8 % (leta 1955: 288.038 — 1,0 %).

V Angliji so mnenja o izidu volitev precej deljena; na eni strani poudarjajo, da je Macmillanova stranka zmagala zaradi pravilne zunanje politike, drugi pa so spet mnenja, da so laburisti ravno v notranjepolitičnih vprašanjih pokazali premalo borbenosti. Zlasti v laburističnih vrstah se resno sprašujejo, kje so vzroki za neuspeh in v tej zvezi domnevajo, da bo morala stranka bistveno spremeniti svoj program. Tozadevno se oglašajo tudi glasovi, češ da se je vodstvo stranke preveč borilo proti marksističnim silam v lastnih vrstah, drugi pa spet menijo, da stranka ni dovolj „omilila" najbolj radikalnih ideoloških plati. Kljub temu pa je vodstvo laburistične stranke prepričano, da s sedanjim porazom še ni vse izgubljeno in je predsednik stranke Gaitskell izjavil, da je bolj kot kdaj kol: prepričan, da je politika njegove stranke pravilna, zato „bomo napadali brez prestanka, dokler ne bomo zmagali".

Svetovna javnost pa pripisuje konservativni zmagi edinole zunanjepolitične vzroke in splošno poudarjajo, da je Macmillan uspel zlasti zaradi svojega odločnega prizadevanja za čim prejšnje srečanje na najvišji ravni. Medtem ko na Zahodu z zadovoljstvom komentirajo zmago konservativcev in naglašajo, da je izid volitev zagotovil nadaljevanje dosedanje zahodne politike, pa v Moskvi poudarjajo, da je angleško ljudstvo pri teh volitvah glasovalo za mir in miroljubno sožitje. Tako je komentator moskovskega radia izjavil: Angleški volivci so želeli mir in mirno življenje in konservativna stranka je znala odgovoriti na to težnjo ter jo je učinkovito izkoriščala. Tudi beograjska „Borba" je o izidu volitev zapisala, da je britanska vlada s konstruktivnimi pobudami in delovanjem za mednarodno popuščanje uspela, da popravi napake prejšnje Edenove vlade in s tem si je pridobila glasove, medtem ko se je laburistična stranka ravno zaradi tega znašla v položaju, da volivcem v glavnem obljublja to, kar konservativna vlada že izvaja odnosno kar še hoče storiti.

Dejansko ima taka ocena angleških volilnih rezultatov nekaj na sebi, kajti Macmillan se je takoj po volitvah spet z vsemi silami zastavil za to, da bi čim prej prišlo do vzhodno-zahodnega srečanja na najvišji ravni. Za tako konferenco se Macmillan zavzema v glavnem iz treh vzrokov: pred angleškim ljudstvom hoče opravičiti pred volitvami dane obljube; okrepiti hoče svoj položaj v zvezi z obnovljenim zaupanjem zahodnih sil v njegovo britansko politiko in boji se, da bi z zavlačevanjem zahodne sile lahko zgubile pobudo za pogajanja. V tej zvezi skuša Macmillan doseči, da bi konferenco najvišjih predstavnikov takoj sklicali, pred njenim pričetkom pa bi se skupno z De Gaullom odpeljal k Eisenhowerju, medtem ko bi se z Adenauerjem razgovarjali v Londonu, kamor namerava priti zahodnonemški kancler še tekom tega leta.

Volitve v delavsko zbornico brez posebnih sprememb

Zadnjo nedeljo in ponedeljek izvedene volitve v delavske zbornice so potekale brez vsakih neljubih dogodkov, potekale so celo v miru, ki je skoraj malo sumljiv: udeležba je namreč ponovno padla in je v državnem merilu znašala 65 odstotkov, pri nas na Koroškem pa sploh le še okoli 58 odstotkov. Tudi volilni rezultati — dokončne številke bodo objavljene verjetno danes — ne kažejo posebnih presenečenj in se dogaja podobno kot pri vsakih volitvah, da so, vsaj po pisanju posameznih listov, zmagale vse stranke. Kakor je taka ugotovitev na videz neresna, pa dejansko le drži, ker se vsaka stranka v prvi vrsti ponaša z rezultati iz tistih krajev, v katerih je zabeležila kakršenkoli uspeh.

Na splošno pa dosedanji podatki o izidu volitev kažejo, da so levičarske stranke nekoliko zgubile; posebno komunistična Enotna lista je ponekod utrpela skoraj 50-odstotne izgube, medtem ko je ÖVP-lista z izjemo Dunaja nekaj pridobila, FPÖ-jevska neodvisna lista pa si je v glavnem obdržala prejšnje položaje. Na Dunaju so socialisti bistveno utrdili svoj položaj in znaša njih delež zdaj 70,4 %. Na Koroškem so precej pridobili na glasovih, vendar so zgubili 3 mandate, dočim so jih FPÖ-jevci pridobili 3, komunisti pa dva; posebno občutno zgubo so utrpeli nestrankarski sindikalisti, ki so od svojih prejšnjih štirih mandatov zgubili dva.

Sovjetska zveza predlaga popolno razorožitev

Delo Glavne skupščine OZN poteka po posameznih odborih, ki ima vsak zase obširen dnevni red. Največ zanimanja vlada za razprave v političnem odboru, kjer so se najprej lotili vprašanja razorožitve. K tej točki dnevnega reda je kot prvi govoril predstavnik sovjetske delegacije Kuznecov, ki je pojasnjeval sovjetski načrt o popolni razorožitvi, kakor ga je v širših obrisih nakazal že predsednik sovjetske vlade Hruščev med svojim govorom pred Glavno skupščino.

Ko je Kuznecov pojasnjeval ta načrt, ki predvideva razorožitev v treh etapah, je dejal, naj bi v prvi etapi zmanjšali oborožene sile Sovjetske zveze, Amerike in Kitajske na 1,700.000 mož, britanske in francoske na 650.000 mož, medtem ko bi o zmanjšanju oboroženih sil ostalih dežel razpravljalo izredno zasedanje Glavne skupščine. V drugi etapi bi razpustili vse vojaške formacije, odstranili oporišča na tujem ozemlju in umaknili čete. V zadnjem obdobju pa bi uničili vse vrste jedrskega orožja ter prepovedali proizvodnjo in posedovanje zalog vseh vrst sredstev kemične in bakteriološke vojne. Prepovedali bi tudi znanstvena raziskovanja v vojaške namene, ukinili bi vojna ministrstva, generalne štabe, vojaške ustanove in organizacije ter ustavili vojaško vežbanje.

Za izvedbo tega načrta predvideva sovjetski predlog tudi posebno mednarodno nadzorstvo, ki naj bi ga predstavljali zastopniki vseh držav. Ker se vse države načelno strinjajo s splošno in popolno razorožitvijo, je poudaril Kuznecov, gotovo ne bo težko izdelati sporazum, ki bi bil sprejemljiv za vse dežele.

Zvezni predsednik o obisku v Sovjetski zvezi

Zvezni predsednik dr. Schärf se je s svojega desetdnevnega obiska v Sovjetski zvezi vrnil včeraj popoldan na Dunaj. Na svojem obisku je bival v Moskvi in v Leningradu ter si ogledal industrijske revirje na Krimu in letovišča ob Črnem morju. Kamorkoli je prišel, ga je prebivalstvo navdušeno pozdravljalo. Ob povratku v Moskvo se je sestal tudi z ministrskim predsednikom Hruščevom, ki se je medtem vrnil s svojega potovanja po Sibiriji.

Za zaključek obiska je avstrijski veleposlanik v Moskvi Bischoff priredil častni sprejem, ki so se ga udeležili predsednik Vrhovnega Sovjeta Vorošilov, ministrski predsednik Hruščev s člani vlade in člani CK KP Sovjetske zveze. V kratkem nagovoru je dr. Schärf ob tej priložnosti dejal, da to, kar je ustvarila Sovjetska zveza, zasluži vse priznanje. Doseženi uspehi in napredek na področju znanosti in tehnike so napravili nanj najmočnejši vtis. Veliko pa je Sovjetska zveza napravila tudi za socialni napredek. Ob koncu je dejal, da misli, da je njegov obisk služil dobrim namenom sporazumevanja med narodi preko vseh mej in preko vseh razlik.

Vorošilov, katerega je dr. Schärf povabil na obisk v Avstrijo, je v svoji zdravici dr. Schärfu zaželel, da bi Avstrija kot most med Vzhodom in Zapadom živela v vsestranskem prijateljstvu z vsemi svojimi sosedi.

V zvezi s svojim srečanjem s Hruščevom je dr. Schärf na zaključni tiskovni konferenci dejal, da je bilo srečanje zelo koristno in da je privedlo do boljšega spoznanja politike Sovjetske zveze in njenih ciljev, kar pa je za Avstrijo največjega pomena.

Pomemben uspeh tržaških Slovencev ob peti obletnici londonskega sporazuma

Zadnjo nedeljo je imel glavni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu izredno zasedanje, na katerem je pregledal razvoj v zadnjih petih letih, ki so minila od podpisa tako imenovanega londonskega sporazuma o ureditvi tržaškega vprašanja. Predstavniki Slovencev v Italiji so ob tej priložnosti ugotovili, da se položaj, v katerem žive tržaški Slovenci, v tem času ni bistveno spremenil, čeprav so se medtem odnosi med Italijo in Jugoslavijo izredno izboljšali in se v obojestransko korist razvijajo v duhu dobrega sosedstva in vzajemnega sodelovanja.

V izčrpnem poročilu je bilo podrobno nakazano, v koliko je Italija v teh petih letih upoštevala določila Posebnega statuta v korist slovenskega življa, hkrati pa tudi ugotovljene vse pomanjkljivosti pri upoštevanju manjšinskih pravic. Ob koncu so na zasedanju sprejeli posebno resolucijo, v kateri izražajo svoje nezadovoljstvo nad takim stanjem in ugotavljajo, da so premnoge določbe Posebnega statuta ostale do danes žal le na papirju, kajti pristojne oblasti niso uspele izvesti nobenega ustreznega ukrepa, da bi dokončno z zakonom uredile položaj slovenskega šolstva, da bi dodelile slovenskim kulturnim ustanovam podporo iz javnih finančnih sredstev, da bi omogočile v javnih uradih pravično zastopstvo Slovencev, da bi ukinile fašistični zakonski predpis, ki pod kaznijo prepoveduje uporabo slovenščine na sodiščih, da bi uvedle dvojezičnost na vseh javnih napisih in da bi prenehale z razlaščanjem in kolonizacijo slovenske zemlje.

Poleg tega v resoluciji zahtevajo, da se veljavnost določb Posebnega statuta raztegne tudi na goriške in beneške Slovence, ker sedanji resni položaj na Goriškem in tragični položaj v Beneški Sloveniji nasprotujeta členu 6 republiške ustave, čutu za pravico in najosnovnejšim narodnostnim ter človečanskim pravicam. Zato smatra Slovenska kulturno-gospodarska zveza za svojo dolžnost, da se še nadalje bori za čim prejšnje izvajanje vseh doslej tako zanemarjenih določb Posebnega statuta.

Kljub temu pa so tržaški Slovenci prav ob peti obletnici londonskega sporazuma zabeležili lep uspeh, ko je začel v Trstu uradovati nov slovenski finančni zavod — Tržaška kreditna banka. Istega dne je poteklo točno 35 let, odkar je morala prenehati s poslovanjem Jadranska banka v Trstu, zdaj pa so dobili tržaški Slovenci spet nov, moderno urejen bančni zavod, ki bo lahko mnogo pripomogel ne samo pri ureditvi slovenskega gospodarstva na tem področju, temveč tudi za splošni tržaški gospodarski razvoj. Zato je glasilo tržaških Slovencev — Primorski dnevnik — ob tem pomembnem dogodku lahko zapisalo: V okviru mednarodnega pomirjenja in ustvarjanja vedno bolj prijateljskih sosedskih odnosov pomeni ustanovitev nove Tržaške kreditne banke akt zbliževanja med narodi, korak k ustvarjanju položaja, ko narodnostne manjšine ne bodo več razdeljevale, temveč bodo most in važen činitelj za vsestransko gospodarsko, kulturno in drugačno sodelovanje med italijanskim in jugoslovanskimi narodi.

Koroški Slovenci bratom v Italiji čestitamo k pomembnemu napredku ter jim želimo še mnogo uspehov v njihovi pravični borbi za dosego popolne enakopravnosti z narodom-sosedom.

Deželni glavar v slovenski gimnaziji

Kakor povzemamo iz poročila deželne tiskovne službe, je deželni glavar Wedenig v sredo obiskal Državno realno gimnazijo za Slovence in se ob tej priložnosti zanimal za uspeh in probleme šole.

Prepričani smo, da mu je bilo povedano, da je stalni popoldanski pouk nevzdržna obremenitev tako za učence kakor tudi za profesorje in zato šola terja čimprejšnjo novo ureditev glede prostorov. Gotovo je tudi spoznal nemogoče stanje, ko je v enem razredu natrpanih 52 učencev, kar nedvomno otežkoča njihov učni uspeh. Prav tako pa je gotovo tudi zvedel, da Slovenci želimo spremembo oktroiranih zakonskih določil glede lastne srednje šole v smislu svojih predlogov.

Mnenje drugih:

Ob razpadu mnogonarodne podonavske monarhije po prvi svetovni vojni je bilo formiranje novih držav na njenem področju na osnovi narodnostnega načela mednarodno priznano kot stopnja k naprednejši ureditvi odnošajev med narodi. Po sklepu diplomatov velikih sil pa je bil za prebivalstvo dela Koroške določen plebiscit o državni pripadnosti Jugoslaviji ali Avstriji, čeprav ni mogel nihče zanikati, da je to prebivalstvo po svojem narodnostnem značaju pretežno slovensko. S tem je bilo prelomljeno sicer splošno veljavno narodnostno načelo in to prav v primeru majhnega, komaj osamosvojujočega se naroda. Prebivalstvo ni bilo vprašano za narodnost, marveč so odločali gospodarski in socialno politični momenti. Ti momenti so takrat na tem področju bili v korist težnje nemškega nacionalizma, ohraniti status quo v položaju nadrejenosti oziroma podrejenosti narodnosti na Koroškem, obenem s tem tudi v korist težnje, utrditi razmajano razredno oblast. Dvomljive okoliščine izvedbe plebiscita, številne zlorabe mednarodnih določb, množično potvarjanje delnih rezultatov, vse to je samo potrjevalo in utrjevalo značaj osnovnih teženj, pobudnikov plebiscita.

Poznejši razvoj je potrdil, da plebiscitna zmaga ni bila stopnja k poglablianju demokracije v Avstriji in na Koroškem, pač pa narobe. Glavni organizatorji plebiscitne zmage so kmalu obračunali s svojimi začasnimi partnerji v plebiscitnem boju, odrinili so avstrijske socialdemokrate od

---

Gestern von 8 bis 9 Uhr feierte Radio Klagenfurt in einer Sendung den 10. Oktober ... „Buntes aus Kärnten" wurde die Sendung genannt und dann gab es Marschmusik. Aus jedem Soldatenlied, das von 1938 bis 1945 in den Kasernenhöfen gegrölt wurde, wurde ein Stück genommen und um die Sache nicht vollkommen eindeutig „deutsch" zu gestalten, wurden noch ein paar Melodien dazugenommen, die auch schon in der k.u.k. Zeit — in Deutschland und Österreich — auf dem Weg von der Kaserne auf die Exerzierplätze gesungen wurden. Von Kärnten war in diesem bunten Kärntner Allerlei kein Ton zu finden. Eine kleine Unachtsamkeit passierte dadurch, dass an diese Sendung die slowenische Sendung angeschlossen wurde, auch eine Musiksendung, auch alles bekannte Melodien — Kärntner Lieder. Ja, da lässt sich nichts machen. Die Wiege des Kärntner Liedes liegt eben in diesem Gebiet, wo man zu Hause in der Familie vorwiegend slowenisch spricht. Und diese Leute sind gute Kärntner, im Gegensatz zu anderen, die nur deutsche Soldatenlieder hören wollen und die begeistert den 10. Oktober feiern ...

„Volkswille", 11. 10. 1959, Celovec

---

vodstva države in delavsko stranko pregnali v ilegalnost. Zanikali so celo državo, za katero naj bi bil šel plebiscit v boj, izročili so jo celotno, ponosno kažoč na nedotaknjeno južno mejo, nacistični Veliki Nemčiji. Dejstvo, da vodi nepretrgana razvojna črta od nemške plebiscitne organizacije Heimatdiensta preko Heimatbunda naravnost v nacistično organizacijo na Koroškem, prav simbolično označuje dejanski učinek 10. oktobra 1920. Ta učinek je prebivalstvo prizadetega področja, ne glede na jezik, revolucionarno zanikalo med drugo svetovno vojno, naslanjajoč se neposredno na protifašistično narodnoosvobodilno borbo jugoslovanskih narodov. To revolucionarno zanikanje je dobilo najvidnejši izraz v dejstvu, da je ob koncu vojne na plebiscitnem ozemlju in preko njega bila organizirana revolucionarna ljudska oblast. Intervencija velikih sil je obnovila staro oblast, sklep velikih sil je potrdil staro mejo.

Ostale pa so napredne težnje demokratičnih ljudi za ustvarjanje in razvijanje boljših odnosov med narodoma na tem področju, na osnovi skupnega napora za družbeni napredek. Tisto, kar se tem naporom upira, pa skuša pred zgodovinsko sodbo rešiti sijaj zmage 10. oktobra 1920.

Napredek človeške družbe na Koroškem je tudi danes tesno povezan z demokratičnim reševanjem odnošajev med obema narodnostima na osnovi dejanske enakopravnosti. Nihče, ki živi v neposredni soseščini, se ne more dezinteresirati na obeh plateh tega procesa, posebno še, ko gre za usodo ljudi, s katerimi ga vežejo narodnostne vezi. Zato mimo ominoznega pro-

Kaj se dogaja v vodstvih ÖVP?

Minuli ponedeljek je državni poslanec in prezident koroške kmetijske zbornice, Hermann Gruber, odstopil kot deželni predsednik ÖVP. Gruber je to mesto zavzemal polnih 14 let od leta 1945 naprej. Zaenkrat je njegovo mesto zavzel kot poslevodeči predsednik deželni svetnik ing. Thomas Truppe. Svoj odstop je Gruber utemeljil s tem, da je preobremenjen z delom in nalogami, ki ga čakajo kot poslanca, prezidenta zbornice in agrarnega politika.

Tako poroča Volkszeitung o ponedeljskem zasedanju koroškega vodstva ÖVP. Kaj pa je bil dejanski povod te nikakor ne nepričakovane izmene v vodstvu koroške ÖVP, ko je eksponenta Bauernbunda v njenem vrhu zamenjal eksponent Wirtschaftsbunda, iz poročila ni razvidno. Da so bili povod Gruberjevemu odstopu „višji vidiki", je z ozirom na večmesečno trenje v vrhu ÖVP dokaj očitno. V zvezi s to izmeno, do katere je prišlo sočasno z obiskom kanclerja Raaba in ministrov Grafa in Bocka na Koroškem, izgleda, da je odstop Gruberja smatrati kot predigro „reorganizacije", ki jo ÖVP pričenja, katere prvi akt bo zasedanje njenega zveznega vodstva prihodnji torek in sredo in ki naj bo zaključena z izredno zvezno strankino skupščino ali kongresom v januarju prihodnjega leta. Raab, Graf in Bock gotovo ob koncu prihodnjega tedna niso prišli na Koroško zgolj zaradi odkrivanja spomenikov, predaje cest in pričetka gradnje prosvetnega doma v Pliberku, temveč z izrazitimi političnimi nalogami, da na Koroškem „rešijo" spletke v vrstah svoje stranke in si olajšajo stališče na bližnjem zasedanju strankinega vodstva.

Z reševanjem spletk, osebnih trenj in vprašanj opozicionalnih struj imajo Raab in njemu zvesti velike težave. Po raznih „posvetovanjih" na Štajerskem se je namreč koncem septembra v letovišču Bernstein na Gradiščanskem v klavzuri sestala skupina 15 prominentnih „mladih" predstavnikov ÖVP v starosti 35 do 50 let. Ta skupina je menda dosegla „soglasnost" v tem, da se bo moral kancler Raab prihodnjo sredo odločiti, ali da zapusti mesto zveznega kanclerja ali pa mesto zveznega predsednika stranke, istočasno pa stranki predlaga svojega naslednika za mesto, ki naj bi ga zapustil.

Pa tudi o drugih spremembah v vodstvih ÖVP in njenih ministrstvih je v zadnjem času čedalje več govora. „Odstopu" Gruberja bo menda v kratkem sledila „sprememba" v vodstvu dunajske ÖVP, kjer so kar očitno pričeli preganjati sedanjega predsednika in dunajskega podžupana Loisa Weinbergerja. Če verjamemo govoricam — in v Avstriji se govorice kaj rade izkažejo kot resnice — bosta „zamenjana" tudi sedanji generalni sekretar ÖVP dr. Maletta in finančni minister dr. Kamitz. Veliko pa je šušljanja tudi še okoli drugih osebnosti, češ da bodo po funkcijah „zamenjane".

Največ ugibanj, spletk in trenj je okoli vprašanja, kdo bo bodoči zvezni predsednik stranke in kdo zvezni kancler. S tem v zvezi se navajajo imena štajerskega deželnega glavarja Kreinerja in predsednika štajerske ÖVP dr. Gorbacha, ki pa se — izgleda — nobenemu ne ljubi prav, da bi vgriznil v to razmeroma kislo jabolko. Slišijo se tudi druga imena, vsako pa je od ene ali druge opozicionalne struje ali poklicne skupine osporavano. Kdo bo v tej zelo osebni in brezobzirni borbi res zmagal in prišel na krmilo v stranki, odnosno kdo bo odletel, je zaenkrat v meglo zavito vprašanje. Lahko se namreč tudi zgodi, da bo zamenjanih sicer veliko stolčkov, da pa za nove „osebnosti" na vsezadnje nobeden ne bo ostal prost.

Po zadnjih poročilih je kancler Raab napovedal, da bo v kratkem odstopil kot deželni predsednik ÖVP za Nižjo Avstrijsko. V političnih krogih to napoved tolmačijo v tem smislu, da bo Raab podal ostavko tudi kot državni predsednik ÖVP in si bo obdržal le še mesto zveznega kanclerja.

Uspešen poletni turizem ob Klopinjskem, Baškem in Hodiškem jezeru

Nekateri se veselijo, drugi pa so nezadovoljni, tako bi lahko rekli k poročilu, ki ga je o letošnji glavni sezoni poletnega turizma podal upravni odbor za turizem na Koroškem. Čeprav je deževno vreme na glavno sezono poletnega turizma na Koroškem močno vplivalo, je namreč iz poročila razvidno, da obisk letoviščarjev kraje in podjetja z dostojnimi in zmernimi cenami ni le zadovoljil, temveč jih je bolj zadovoljil kot pa v lanskem poletju. Na svoj račun pa niso prišla podjetja in kraji z nedostojnimi ali oderuškimi cenami. Ti kraji so letos poleti imeli manj letoviščarjev kot lani, njihovim turističnim podjetjem je predvsem v mesecu avgustu, ostalo precej postelj in sob nezasedenih.

Na splošno je Koroška glavno sezono poletnega turizma zaključila bolje kakor lani. V juliju in avgustu je s 3,641.258 nočninami imela 19,6 % več nočnin kot v istih mesecih leta 1958. V tem številu nočnin jih je bilo 2,257.536 zavzetih po inozemcih in 956.439 po tuzemcih. Oboji so prenočevali v hotelih in penzionih, 427.283 pa jih je ali kampiralo ali pa prenočevalo v mladinskih domovih. Kakor že vsa zadnja leta, je bilo med letoviščarji največ Nemcev z nad 1,970.000 nočninami. Povprečni čas letovanja je znašal 7,7 dni.

Nasproti juliju leta 1958 je letos v juliju bilo število nočnin za 25,9 % večje. Za avgust kaže primerjava le še 14,4 % porasta. Navzlic temu pa poročilo za avgust navaja 1,911.920 nočnin, kar je za 192.582 več kot v juliju t. l. Kar tiče nočnin v avgustu, so med 10 turističnimi občinami, ki niso imele le 38 % koroških nočnin v avgustu, temveč istočasno največji porast števila nočnin, tri občine naših malih treh jezer, Klopinjskega, Baškega in Hodiškega. Porast števila nočnin v teh občinah je naslednji:

	1958	1959	porast številčno	porast v %
Škocijan	96.768	121.849	25.081	25,9
Bekštanj	43.522	58.374	15.252	35
Hodiše	19.041	36.754	17.704	92,9

Te tri občine skupno so po avgustovem številu nočnin zabeležile lani 9,5 %, vsel nočnin na Koroškem, letos pa 11,3 %. V porastu števila nočnin slojijo Hodiše na drugem mestu na Koroškem in jh prekašajo le še Poreče. Škocijan pa poleg gornjih dveh občin prekaša le še Steindorf.

Čeprav objavljeni izvlečki iz poročila ne dajejo popolnega pregleda o razvoju poletnega turizma na Koroškem in pri nas posebej, iz njega vendar-le lahko sklepamo razveseljivo dejstvo, da turistični centri našega ozemlja v svojem razvoju nikakor ne zaostajajo za tistimi v nemškem predelu dežele. Nasprotno lahko po tem pregledu rečemo, da so za letoviščarje bolj vabljivi, kakor številni drugi ob koroških jezerih, ki imajo že dolga leta mednarodni sloves. Temu sta brez dvoma prirojena gostoljubnost prebivalstva ob teh treh jezerih in njegovo odklanjanje izkoriščanja in oderuštva nad letoviščarji ravno tako povod, kakor pa lepa narava in neizumetničenost prav teh jezer.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Dve milijardi šilingov cenijo škodo, ki jo je avstrijsko kmetijstvo utrpelo v letošnjem poletju zaradi neurij in stalnega deževja v času žetve.

Prispevek v krizni fond mlečnega gospodarstva je bil s 1. septembrom znižan na 2 groša od litra mleka. Doslej je znašal 6 grošev, še pred nedavnim pa 15 grošev.

---

slavljanja pleb'scita raje prisluhne besedam odgovornega voditelja avstrijske zunanje politike, ki naznanjajo novo, sporazumno fazo reševanja narodnostnega vprašanja na Koroškem. Pri tem seveda pričakuje, da se bodo besede spremenile v ustrezna dejanja.

„Delo", 10. 10. 1959, Ljubljana

PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — Pred nekaj dnevi se je predsednik Eisenhower, sklicujoč se na zloglasni Taft-Hartleyev Protidelavski zakon, obrnil do stavkajočih jeklarskih delavcev s pozivom, da končajo stavko, ker to zahtevajo nacionalni interesi. Stavka amerških jeklarskih delavcev se je pričela že sredi julija, vendar med sindikati in predstavniki delodajalcev kljub raznim posredovanjem niso našli sporazumne rešitve. Po sedanji intervenciji predsednika Eisenhowerja bo spor raziskala posebna komisija, pogoj za uporabo omenjenega zakona pa je, da se stavka prekine najpozneje v 80 dneh.

Beograd. — Letošnje leto ni le posvečeno 40-letnici ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije, marveč hkrati tudi 40-letnici ustanovitve Zveze komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ). V ta namen so po vsej državi številne prireditve in proslave, prejšnjo soboto pa se je v Beogradu sestal k svečani seji Centralni komite Ljudske mladine Jugoslavije, ki so se je poleg številnih drugih predstavnikov udeležili tudi predsednik republike maršal Tito ter najvišji funkcionarji Zveze komunistov Jugoslavije.

Kairo. — Zadnjo soboto so se v Kairu začeli razgovori med predstavniki Združene arabske republike in Sudana o izkoriščanju nilskih voda ter trgovinskih in finančnih odnosih med obema državama.

Dunaj. — Na nedavni konferenci avstrijskih konzumnih zadrug je bilo izvoljeno novo vodstvo največjega trgovskega podjetja na zadružni podlagi v naši državi. Hkrati so na konferenci razpravljali tudi o raznih pravnih problemih ter ugotovili, da sedanja zakonodaja zapostavlja zadružno trgovino v korist zasebnim podjetjem. Zato so zahtevali spremembo tozadevnih zakonov. Avstrijske konzumne zadruge imajo danes že okoli 1600 prodajalnic, 74 lastnih produkcijskih podjetij, 25 lastnih trgovskih hiš, lastno uvozno in izvozno družbo, centralno kreditno organizacijo, lastno založbo ter široko razpredeno propagandno mrežo. Celotni promet konzumnih zadrug je lani presegel 3,6 milijarde šilingov, včlanjenih pa je bilo nad 380.000 gospodinjstev.

London. — Ker so turisti že pogosto nadlegovali v tradicionalne uniforme oblečene stražarje pred kraljevsko palačo v Londonu, je bilo sklenjeno, da bo straža premeščena na notranje dvorišče palače.

Rodos. — Nedavni sestanek predsednika začasne ciprške vlade Makariosa in znanega borca za neodvisnost Cipra generala Grivasa je vzbudil v javnosti veliko zanimanje. Po zaključenih razgovorih je bilo objavljeno uradno poročilo, v katerem je rečeno, da sta Makarios in Grivas v duhu razumevanja in zaupanja proučila vsa vprašanja, ki zadevajo Ciper, ter težave pri izdelavi nove ustave. Oba sta mnenja, da zahtevajo interesi ciprskega ljudstva enotnost in skupno delo in bi morali vsa prizadevanja združiti v želji, da se ohrani ideal svobode nove ciprske republike v interesu miru in stabilnosti.

New York — Glavna skupščina Organizacije združenih narodov je pred dnevi izvolila nove nestalne člane Varnostnega sveta. Namesto Kanade in Panama sta bila izvoljena Ceylon in Ekvador, za mesto, ki ga je doslej imela Japonska, pa sta kandidirali Poljska in Turčija, izmed katerih pa pri 25 glasovanjih nobena ni dobila potrebnega števila glasov.

Bonn. — Zadnje dni je bivala v Bonnu 11-članska avstrijska komisija, ki je proučevala podrobnosti nemškega kmetijskega zakona. Iz tega je razvidno, da se bo vprašanje novega kmetijskega zakona, o katerem se govori že več let, končno le premaknilo z mrtve točke. Značilno pa je, da iščejo vzore prav v Nemčiji, ko smo z nemško zakonodajo imeli že dovolj skušenj v času nacizma.

Nicht nationalistische Verhetzung, sondern friedliches Beieinanderleben der Völker

Unmittelbar nach dem 10. Oktober, bei dessen Feiern wiederum viele Worte über „Heimatliebe" und „Heimattreue" gesprochen, gleichzeitig aber neuerlich alte Wunden aufgerissen wurden, veröffentlichen wir einen Brief des bekannten österreichischen Wissenschaftlers und Publizisten Dr. Wolfgang Benndorf. Aus diesem Schreiben, welches der inzwischen verstorbene Autor im Zusammenhang mit dem Schulmemorandum der Kärntner Slowenen an die Vertreter der slowenischen Organisationen gerichtet hatte, geht klar hervor, wie ein aufrechter österreichischer Akademiker die Lage in Kärnten kennenlernte und beurteilte.

Graz, 7. Dezember 1958.

Sie hatten die Freundlichkeit, mir Ihr „Memorandum der Kärntner Slowenen" zu übersenden. Ich habe es mit Interesse und Anteilnahme gelesen, ja ich darf sagen mit einer gewissen erbitterten Ergriffenheit.

Leider fehlen mir viele Voraussetzungen zu einem eigenen Urteil in der Kärntner Schulfrage. Es läge mir, wie allen vernünftigen Österreichern, wirklich am Herzen, dass für eine nationale Minorität in unserem Land die bestmöglichen Verhältnisse geschaffen würden, und zwar aus ganz prinzipiellen menschenrechtlichen Gründen. Es mag jedoch sein, dass das Problem ausser mit künstlich erzeugten auch mit echten Schwierigkeiten verbunden ist, die sich meinem Urteil entziehen.

Was ich Ihnen jedoch aufs Wort glaube, ist dies: **Wenn in Kärnten die unselige nazistische Vereinsmeierei wieder geduldet wird, dann ist die scheinbar so demokratische und vernünftige Lösung der Elternbefragung unter den besonderen Kärntner Verhältnissen in Wirklichkeit Lug und Trug, weil dem nackten und widerwärtigsten Terrorismus Tür und Tor offen stehen. Für jeden Menschenfreund, der die Kärntner Nazi-Mentalität jemals aus eigener Anschauung kennengelernt hat, sind die empörenden Terrorfälle, die Sie berichten, prima vista glaubwürdig.**

Ich habe in den Jahren 1926 bis 1934 als Bibliothekar in Klagenfurt gelebt. Ich habe damals ein nationalistisches Spiessbürgertum, ein viertel- und halbgebildetes Akademikergesindel kennengelernt wie sonst nirgendwo. **Ich kenne die Leute, in deren armseligen Hirnen nichts Platz hatte als das unaufhörliche Bewusstsein, „ein Bollwerk des Deutschtums im Süden" zu sein. Slowenenfeindschaft war gleichsam der Adelsstolz des Intelligenzpöbels. In diesem Lande, in dem es praktisch überhaupt keine Juden gab, war die Gesinnung eines bestialischen Antisemitismus eine Selbstverständlichkeit.**

Ich habe die damalige wissenschaftliche Lokalprominenz kennengelernt und weiss, aus wie inferioren Geistern sie bestand. Noch jeder wirkliche Slawist versicherte mir, dass die Konstruktion eines eigenen „windischen" Volkes glatter wissenschaftlicher Unsinn ist, in Kärnten wurde er verfochten. Das Ideal objektiver Wahrheit war diesen Leuten nichts als ein verlogenes Lippenbekenntnis, ich habe ebenso erheiternde wie abstossende Beispiele dafür erlebt. Es ging ihnen nie um die Wahrheit. Es ging ihnen angeblich immer um die „Heimat". Hier aber liegt ein Wortmissbrauch vor, den der leibhaftige Satan erfunden haben muss. Denn ich habe in dieser angeblichen Heimatliebe der Kärntner Nationaille immer wieder den dubiosen unbewussten Vorwand agnosziert, der es ihnen gestattet, mit scheinbar gutem Gewissen ihre terroristischen Aggresionstriebe grosszuzüchten. Kein Wunder, dass Adolf Hitler hier seine fanatischesten Anhänger fand und dass eine „Heimatliebe", die gewohnt war, jeden Salzburger oder Wiener als missliebigen Ausländer zu betrachten, sich einer in Berlin organisierten kriminellen Politik geradezu orgiastisch gleichgeschaltet hat, die zum apokalyptischen Grauen der Welt wurde.

Meine Herren! **Gestatten Sie mir die aufrichtige Versicherung, dass ich mich als deutscher Österreicher nirgendwo in solchem Masse in tiefer Seele geschämt habe für den Habitus, der sich unaufhörlich als Repräsentant „deutscher Kultur" aufspielte, wie in Kärnten (obwohl es weiss Gott auch anderswo schlimm genug war!).**

Ich weiss jetzt wenig von den Dingen, die in der Welt vorgehen. Durch schwere Krankheit an jeder Aktivität und Teilnahme am öffentlichen Leben behindert, führe ich eine Art Einsiedlerleben und höre nur selten davon, wie der alte unverbesserliche Nazigeist wieder erwacht. Es hat mir fast einen Schock versetzt, als ich aus Ihrer Denkschrift entnahm, dass so heillose Figuren, wie sie durch den Namen Maier Kaibitsch gekennzeichnet sind, in Kärnten wieder eine öffentliche Rolle spielen. Da kann ich mir ja vorstellen, was es geschlagen hat.

In der letzten Nummer der Zeitschrift „Das Menschenrecht", die von der österr. Liga für Menschenrechte herausgegeben wird, hat Herr Dr. Erich Körner einen Artikel veröffentlicht „Was geht in Südkärnten vor?" Dieser Artikel, den Sie wohl zweifellos kennen, leuchtet mir in allen wesentlichen Punkten ein. Ich will in einem ähnlichen Sinne an die Liga für Menschenrechte schreiben. **Es scheint mir alles darauf anzukommen, dass die anständigen Österreicher, die die Kärntner Probleme nicht aus eigener Erfahrung kennen, die scheindemokratischen Vorwände des aggressiven Kärntner Nazismus in der Schulfrage durchschauen lernen. Dass die Dinge mit dem Staatsvertrag und daher mit der österreichischen Verfassung verknüpft sind und daher internationale Bedeutung haben, lässt mich hoffen, man werde den Ereignissen doch nicht einfach ihren Lauf lassen.**

Wenn ich Ihnen, meine Herren, von Herzen wünsche, dass Ihrer Sache Gerechtigkeit widerfährt, so geschieht dies insbesondere in der wehmutsvollen Erinnerung an zwei slowenische Persönlichkeiten, denen ich in besonders herzlicher Freundschaft verbunden war: Dr. August Pirjevec und Dr. Joža Glonar, beide älter als ich und Bibliothekare an der Universitätsbibliothek Ljubljana. Ich habe Dr. Pirjevec kennengelernt, als er einmal ein paar Wochen (ca. 1931) zu Studienzwecken nach Klagenfurt kam. Er wurde dort überall mit Misstrauen als ein feindlicher Ausländer aufgenommen, ausser bei mir in der Studienbibliothek. Wir haben uns rasch angefreundet: Er war ein herzensguter, hochgebildeter Mann von edler Denkungsart. Ich habe ihn bis 1939 oftmals in Ljubljana besucht, wo ich mich insbesondere auch mit Dr. Glonar angefreundet habe, einem besonders originellen und kultivierten Geist. Glonar ist im letzten Kriegsjahr ich glaube eigentlich verhungert. Und der gütige Dr. Pirjevec wurde erst von den Italienern, dann von den Deutschen nach Mauthausen verschleppt und hat dort einen wahren Märtyrertod erlitten. Noch heute kann ich seiner schwer gedenken, ohne dass mich die Tränen überkommen. Ich ehre das Andenken dieser beiden Freunde, solange ich lebe.

Ich habe durch diese Männer damals das Slowenentum in seinen liebenswertesten und vorbildlichsten Eigenschaften kennengelernt. Für sie gab es überhaupt keinen Nationalismus, der sich wie andernorts expansiv und terroristisch geäussert hätte. Sie liebten ihre Heimat, vermutlich ohne die Teufelsphrase von der Heimatliebe je in den Mund zu nehmen, sie liebten ihre Sprache und waren doch Menschenfreunde und wahre Weltbürger. Wenn ich damals von Klagenfurt nach Ljubljana fuhr, hatte ich oft den Eindruck, aus einem Spiessernest in eine Stadt zu kommen, in der ein gewisser kosmopolitischer Wind wehte. Das Niveau des „Geisteslebens" war überhaupt nicht zu vergleichen.

Ich war damals oft ganz erstaunt über den Stand der slowenischen Volksbildung. Etwa ein Drittel der Slowenen war durch faschistische Fremdherrschaft abgeschnitten. Verblieben ungefähr 1 Million Slowenen in Jugoslawien. Und für diese eine Million, die noch dazu grösstenteils aus armer Landbevölkerung bestand, existierte eine umfangreiche Buchproduktion mit mustergültigen Übersetzungen der besten Autoren der Weltliteratur, aber ohne einen einzigen Schundroman. Man muss sich nur einmal klarmachen, welche ausserordentliche und vorbildliche Kulturleistung da unter den denkbar schwierigsten äusseren Voraussetzungen geleistet wurde.

Mir ist dabei auch vollkommen klar geworden, dass für ein so kleines Volk wie die Slowenen die Abtrennung auch kleinerer Volksteile durch Assimilierung an andere Völker ein ganz anderes und bedeutungsvolleres Problem darstellt als für grosse Nationen. Ob es irgendwo 50.000 Deutsche oder Italiener mehr oder weniger gibt, ist im Grunde herzlich gleichgültig. Kultur und Existenz der Völker wird davon überhaupt nicht betroffen. Die meisten nationalen Streitigkeiten werden mit wenig Verstand und viel Leidenschaft geführt und gehören für mich zu den ödesten und langweiligsten Fragen. Aber ich sehe vollkommen ein, **dass es durchaus berechtigt und verständlich ist, wenn Slowenen Wert darauf legen, dass die slowenische Minorität in Kärnten weiterexistiert. Selbst wenn wirklich die Gefahr einer „Slowenisierung" irgendwelcher Teile Kärntens bestünde — dass es sich in Wirklichkeit um eine der albernsten und frechsten Nazilügen handelt, liegt auf der Hand —, aber auch wenn diese Gefahr wirklich bestünde, läge in ihr wirklich nichts so Schreckliches. Umgekehrt aber ist die Gefahr einer Germanisierung Südkärntens eine durchaus reale Gefahr, der entgegenzutreten mir ethisch durchaus legitim erscheint.**

Es ist alles so trostlos! Deutsche Kultur? Ich habe in ganz Kärnten ehedem niemanden kennengelernt, der zur deutschen Sprache und zu Goethe eine so geistige und echte Beziehung besessen hätte wie mein slowenischer Freund Dr. Glonar. Deutsche Kultur? **Das erbärmliche Deutsch, welches wir Tag für Tag in unserer Tagespresse vorgesetzt erhalten, das ist diesen bellikosen Pächtern deutscher Kultur in Kärnten wie anderswo herzlich gleichgültig. Sie spüren gar nicht mehr den kulturellen Ruin, der darin liegt. Wenn sie aber irgendwo ein paar arme slowenische Keuschler terrorisieren können, damit Kinder, die kein Wort deutsch können, vom Slowenischunterricht abgemeldet werden, dann vermeinen diese heillosen Idioten, sie hätten ihrem eigenen Volk einen Dienst erwiesen. Es ist sehr trostlos!**

Ich weiss, wie schwer es auch für den friedliebendsten Menschen ist, mit Nazis in Frieden zu leben, und wünsche von Herzen, dass den Kärntner Slowenen Gerechtigkeit widerfahre.

Mit den besten Empfehlungen

Ihr sehr ergebener

Dr. W. Benndorf

Dr. MIRT ZWITTER 134

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

Razvoj po 10. obletnici Pariškega sporazuma

12. novembra 1958: Mešani odbor predstavnikov centralne rimske vlade in Avtonomnega področja Trentino — Tirolsko Poadižje obravnava na celodnevnem zasedanju v Rimu izvedbena določila glede gradnje ljudskih stanovanj v pokrajini Bozen. — Predvideni sprejem južnotirolskih nemških poslancev ter delegacije SVP pri predsedniku vlade Fanfaniju izostane, sprejme jih samo njegov državni sekretar.

15. novembra 1958: Italijanska centralna vlada v Rimu tretjič zavrne pokrajinski zakon o prenosu upravnih pristojnosti glede gradnje ljudskih stanovanj na pokrajino Bozen.

17. novembra 1958: Predsednik SVP dr. Silvij Magnago izda ob priliki obletnice masovnega zborovanja Nemcev na gradu Sigmundskron proglas, v katerem označi ločeno „deželno avtonomijo" kot osnovno točko in glavni cilj politike SVP ter poziva Nemce na odpornost, nepopustljivost in vztrajnost za dosego cilja.

22. novembra 1958: Nacionalistični študenti innsbruške univerze pričnejo šolsko leto s posebnim zborovanjem za Južno Tirolsko.

28. novembra 1958: Predsednik SVP dr. Silvij Magnago pred VII. kongresom ÖVP v Innsbrucku izjavi, da samo dovolitev posebne deželne avtonomije za Južno Tirolsko pomeni izpolnitev obvez Italije v Pariškem sporazumu ter zahteva ustvaritev posebnega prava evropskih narodnostnih skupin. — Kot zastopnica DC Italije pozdravi zborovanje ga. Elsa Conci, poslanec rimskega parlamenta, ter nakaže možnost, da se ob dobri volji sporna vprašanja med Italijo in Avstrijo rešijo.

29. novembra 1958: Avstrijski zvezni kancler inž. J. Raab obljubi na VII. vsedržavnem kongresu ÖVP v Innsbrucku popolno in odločno podporo Avstrije Južnim Tirolcem. Zvezni zbor stranke nato soglasno sprejme resolucijo, ki zahteva priznanje samostojne avtonomije za pokrajino Bozen. Južni Tirolec v noši zaključi zborovanje z naslednjim pozivom šefu avstrijske vlade: „Wir bitten dich, Kanzler, erwäge es wohl: Südtirol — Südtirol — Südtirol!"

1. decembra 1958: MSI skliče v Bozenu protestno zborovanje proti izjavam na VII. zveznem zboru ÖVP v Innsbrucku.

3. decembra 1958: Poslanci vseh strank avstrijskega parlamenta na Dunaju v proračunski debati zahtevajo posebno avtonomijo za pokrajino Bozen kot edino resnično izpolnitev Pariškega sporazuma. Zastopnik KPÖ zahteva popolno demilitarizacijo Južne Tirolske, kar ostale stranke odklonijo.

3. decembra 1958: Parlamentarna frakcija „Ljudskih monarhistov" (PNM) zahteva v rimskem parlamentu, ministrski predsednik naj točno pojasni politiko vlade do vprašanj Južne Tirolske, zunanji minister naj vloži na Dunaju protest proti izjavam kanclerja inž. Raaba v Innsbrucku, notranji minister pa ukrene potrebno proti predsedniku pokrajinskega deželnega zbora dr. Silviju Magnagu v Bozenu zaradi njegovih izjav na zborovanju ÖVP v Innsbrucku.

4. decembra 1958: Sindikati italijanske opozicije v pokrajini Bozen proglasijo protestno stavko proti prenosu upravnih pristojnosti za gradnjo ljudskih stanovanj na pokrajino Bozen, v kateri imajo Nemci večino.

4. decembra 1958: Fašisti (MSI) priredijo v Bozenu protestno zborovanje proti prenosu pristojnosti v zadevah gradnje ljudskih stanovanj na pokrajino Bozen ter proti izjavam zastopnice DC Else Conci na kongresu ÖVP v Innsbrucku.

4. decembra 1958: Gospa Elsa Conci, poslanec rimskega parlamenta (DC) iz Tridenta, zagovarja na tiskovni konferenci v Rimu svoj nastop pred vsedržavnim kongresom ÖVP v Innsbrucku. S svojimi izjavami je hotela preprečiti račune avstrijskih nacionalistov na tem zborovanju.

6. decembra 1958: Vodja pokrajinskega šolskega urada razpiše mesta za 200 učiteljev na ljudskih šolah z nemškim učnim jezikom v pokrajini Bozen.

6. decembra 1958: Italijanski ministrski predsednik A. Fanfani v rimskem parlamentu izjavi na napade, da vlada ni navezala političnih stikov s tremi poslanci SVP in se v nobenem slučaju ni in nikdar ne bo pogajala o vprašanjih, ki bi se nanašala na nedotaklivost državnega ozemlja.

8. decembra 1958: V Bozenu odpre italijanski minister za kmetijstvo Ferrari-Aggradi v navzočnosti številnih visokih predstavnikov oblasti in pomožnega škofa največjo hladilnico za sadje v Južni Tirolski s prostorom za 700 vagonov sadja.

11. decembra 1958: Senatorja SVP v rimskem senatu dr. Karl Tinzl in dr. Luis Sand ponovno vložita zakonski predlog za ustanovitev posebne avtonomne pokrajine Bozen.

13. decembra 1958: Regionalni svet na svojem prvem zasedanju v Bozenu, kjer ima sedež v drugi polovici poslovne dobe, tretjič izvoli z 31 od 45 glasov predsednika SVP dr. Silvija Magnaga za svojega predsednika, dosedanjega predsednika dr. Albertinija (DC) pa za podpredsednika.

(Se nadaljuje)

Našim naročnikom

Da olajšamo našim cenjenim naročnikom plačilo naročnine, smo današnji številki priložili poštne položnice. Prosimo vse naročnike, ki tekoče naročnine za leto 1959 še niso poravnali, da se poslužijo poštne položnice in z njo čimprej poravnajo svojo naročnino do konca leta.

Naročnina znaša na leto šil. 60.—, mesečno pa šil. 5.—.

S to naročnino je naš vsebinsko bogati list eden najcenejših tednikov. Za naročnino 5 šil. mesečno ali 60 šil. letno Vas Slovenski vestnik redno obvešča o razvoju in dogajanju doma in po svetu. Dosledno v duhu enakopravnega sporazumevanja med pripadniki obeh narodnosti v deželi brani koristi in pravice koroških Slovencev, biča krivice nad naš'm človekom in ozemljem ter zavrača laži, s katerimi nepobolišljivi šovinisti sejejo seme zmede med ljudstvom. Istočasno pa Vam postreže s pestrim branjem za sobotni večer in nedeljsko popoldne. Prav to pa številni naročniki zelo cenijo in — ne čakajoč na položnico — naročnino redno plačujejo.

Seveda pa so tudi naročniki, ki so z naročnino v zaostanku. Le-te tem potom posebej prosimo, da s položnico poravnajo tudi svoj zaostanek, da bo imel naš list več tekočih denarnih sredstev, kar mu bo omogočilo, da bo lahko po vsebini še bolj bogat in pester.

Naročnike, ki imajo svojo naročnino naprej plačano, prosimo, da smatrajo položnico za brezpredmetno, vabimo jih pa, da jo porabijo za pridobivanje novih naročnikov ali pa za prostovoljni prispevek za naš tiskovni sklad.

UPRAVA

Ob gradnji prosvetnega doma v Pliberku

Pred nekaj tedni so v Pliberku in okolici pričeli zbirati prostovoljne prispevke za gradnjo prosvetnega doma v Pliberku, ki naj bi nastal ob cesti iz mesta proti železniški postaji. Zbirati so pričeli med prebivalstvom ne glede na politično in narodno pripadnost z zagotovilom, da bo dom služil vsem, ki žeIijo kulturnega izživljanja in čutijo potrebo po domu. Prebivalstvo je pozdravilo to odločitev, je vendar desetletia živo občutilo pomanjkanje ustreznega kulturnega središča v svojem mestu, ki je njegovo upravno in do gotove mere tudi gospodarsko središče. Zato je z zanimanjem pričakovalo, kdaj bo napravljen prvi resni korak k gradnji obljubljenega doma.

Minulo nedeljo je prišlo tako daleč. Ta za Pliberk nedvomno pomemben dogodek je bil naznanjen široki javnosti. Obrambno ministrstvo je v svojem tiskovnem razglasu, da bo za ta dom prvi urez z lopato napravil minister Graf, še dodalo, da bo prosvetni dom **„imel nalogo, da vzpostavi zvezo nemško govorečega s slovensko govorečim prebivalstvom Koroške, da se s tem utrdi skupna zavest skupne pripadnosti k republiki Avstriji"**. Podobnih izjav tudi v nedeljo ni manjkalo. Tako je slavnostni govornik, ravnatelj glavne šole Stukovnik, med drugim dejal: **„Novi dom naj bo gojišče pesmi, glasbe in ljudske umetnosti, služi pa naj tudi družabnim prireditvam kot hiša miru, prijateljstva in razumevanja med narodi"**. Minister Graf pa je v svojem nagovoru še dodal, **„naj bo to hiša miru, sprave in izmenjave za vse, ki se priznajo k Avstriji in koroški domovini"**.

Lepe besede so bile govorjene ob tej priložnosti v Pliberku. Nihče si ne želi bolj, da bi postale resnica, ko bo dom dograjen in predan svojemu namenu, kakor pa slovensko prebivalstvo, ki predstavlja okolico Pliberka. **In nihče ne želi bolj, kakor mi koroški Slovenci, da bi te besede veljale kot napotilo za vse prosvetne domove širom naše zemlje. Prosvetno delo je delo vzgoje, izobrazbe, ustvarjanja kulturnih dobrin ter gojitve ljudske umetnosti in medsebojne družabnosti na osnovi medsebojnega spoštovanja in priznavanja, na osnovi mirnega sožitja in medsebojnih kulturnih izmenjav.**

Nedeljski prvi korak k gradnji prosvetnega doma v Pliberku pa ni bil v skladu z lepimi besedami, ki so bile tam govorjene. Med najrazličnejšimi osebnostmi iz vrst ÖVP, med predstavniki oblasti, ustanov in društev, ki so bili vabljeni kot častni gostje k prvemu vrezu z lopato za prosvetni dom, ni bilo najstarejših prosvetnih predstavnikov prebivalstva pliberške okolice. Povabljeni so bili predstavniki deželne vlade, okrajnega glavarstva, predstavniki vojske, orožništva in carine, povabljeni so bili poslanci, Abwehrkämpferji, Landsmannschaft, športna društva, požarne brambe, lovci in šolarji, **ni bilo pa povabljeno Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku, ki kulturnoprosvetno že nad 50 let dela v Pliberku in okolici. Tudi ni bil povabljen njegov odlični in vsestransko priznani pevski zbor.**

Če so bile ob tej priložnosti govorjene besede o miru, o prijateljstvu in razumevanju med narodi, o vzpostavitvi medsebojnih zvez, o spravi in kulturni izmenjavi, resne in iskrene, potem bi morali biti k svečanosti vabljeni tudi slovenski kulturni predstavniki. **Ne bi namreč bilo lepšega dejanja ob letošnjem 10. oktobru, kakor pa pričetek gradnje prosvetnega doma, pod katerim bi ob lepih besedah tudi z dejanji pokopali dosedanji duh 10. oktobra in iz Pliberka krenili po široki cesti enakopravnosti, medsebojnega razumevanja in plodne kulturne izmenjave med obema narodoma v deželi.**

Zgornja Vesca

V torek, dne 7. oktobra smo ob veliki udeležbi žalnih gostov položili k zadnjemu počitku starega Košarjevega očeta od Sv. Lucije na Gori. Košarjev oče, Valentin Valentinč, je bil vse do zadnjih let visoke starosti krepak mož, vedrega in poštenega značaja. Vedno se je odločno postavil za pravično stvar in bil dober svetovalec in pomočnik svojim sosedom in bližnji okolici. Zato je tudi vsakdo rad zahajal v Košarjevo gostilno.

S svojo ženo, ki jo je pripeljal iz znane Rupijeve družine iz Velinje vasi in ki je že pred leti umrla, sta vzgojila 7 sinov in 2 hčerki. Vse svoje otroke sta vzgojila v pridnosti in poštenosti, vsi so po njima skrbni očetje in matere, razen Tičeja, ki je postal žrtev druge svetovne vojne.

Čeprav star, je rajni Košarjev oče vsa leta tudi z zanimanjem sledil našemu narodnemu življenju in spremljal težka prizadevanja za boljši jutrišnji dan. Dokler je še mogel, se je vedno udeleževal slovenskih prireditev, sestankov in predavanj. Pridno je prebiral tudi Slovenski vestnik, v svoji hiši pa je vedno dal slovenskim narodnim organizacijam prostora za njihove tečaje in prireditve. Prav zato se tudi vse te z nami vred iz srca pridružujejo sožalju, ki velja njegovim otrokom in vnukom, rajnemu pa želimo, da bi po trudapolnem življenju mirno počival v svoji ljubljeni domači zemlji.

Po naši zemlji

Kot pri Št. Jakobu v Rožu

V Kotu pri Št. Jakobu se je odvijal precejšen del ljudsko-prosvetnega udejstvovanja naše občine, zlasti začetki organizirane prosvete so se porodili na „Bosrmanovi" domačiji v Kotu, kjer je stari Bosrmanov oče zbral okoli sebe skupino mož, ki so iz zvestobe do materinega jezika in ljubezni do izobraževalnega dela položili temelje plodnemu kulturno-prosvetnemu delovanju. Že leta 1898 je bil v Kotu osnovan pevski zbor „Rožica" in deset let pozneje — leta 1908 — je bilo prav tako pri Bosrmanu ustanovljeno šentjakobsko izobraževalno društvo, ki si je po kraju nastanka in prve razvojne dobe nadelo ime „Kot". Duša in srce mu je bil Bosrmanov oče, kateri je bil tudi med ustanovitelji domače slovenske požarne brambe ter njen prvi načelnik.

V isti vasi in družini se je rodil in je doraščal tudi Kristi Woschitz, zadnji gospodar pri Bosrmanu v Kotu. Njegov oče mu ni le omogočil, da je pozneje postal spoštovan gospodar in gostilničar ter sloveč mizar, marveč mu je vsadil globoko v srce tudi visoke ideale, kot so zvestoba rodu in jeziku ter ljubezen do kulturnih dobrin. Od svojega očeta, ki je kot navdušen pevec spisal tudi znano pesem „Koroške doline", katero je skomponiral znani domači muzikus Franc Rauter, je Kristi podedoval zlasti veselje do petja. Tako ga že leta 1911 najdemo med tistimi, ki so na novo poživili pevsko društvo „Rožica" in tudi pozneje ga srečavamo povsod tam, kjer se prepeva naša lepa slovenska pesem.

Po plebiscitu leta 1920 je moral zapustiti domovino in se je šele med drugo svetovno vojno, ki mu je ugrabila oba sinova, vrnil spet na svoj dom. Tudi v letih po vojni ni stal ob strani, čeprav v svoji skromnosti nikjer ni silil v ospredje in tudi nikdar ni iskal priznanja za delo, ki ga je opravljal za ožjo in širšo narodno družino. Še je prepeval z domačimi pevci, zvesto obiskoval vse naše prireditve ter se veselil vsakega uspeha zlasti na kulturno-prosvetnem področju. Njegova največja zasluga pa je, da je bil v družini in okolici trden steber našega narodnega življenja.

Kot takega ga bomo tudi najbolj pogrešali, kajti prejšnji teden se mu je življenjska pot nenadoma končala v 62. letu njegove starosti in v četrtek smo ga ob izredno veliki udeležbi svojcev, prijateljev in znancev položili k zadnjemu počitku na domačem pokopališču. Pevci so mu na domu in ob odprtem grobu zapeli v slovo slovensko pesem, ki jo je vse svoje življenje neizmerno ljubil in jo požrtvovalno gojil, župan Koren pa se mu je v imenu lovske družine v slovenskem in nemškem jeziku zahvalil za njegovo zvesto tovarištvo. Mi vsi, ki smo ga poznali in spoštovali, pa mu obljubljamo, da ga hočemo ohraniti v trajnem častnem spominu, medtem ko žalujočim svojcem, ženi in hčerkama, velja naše iskreno sožalje!

To in ono z Brda in okolice

Malokdaj se oglasimo iz zapadnega dela slovenske Ziljske doline, čeravno je vedno kaj novic. Pred kratkim smo imeli kar dve poroki. Poročil se je Tinja Bruger, po domače Boltov v Mostah, z Eriko Pfeifer, po domače Kajšelčevo v Napolah. Ženin in nevesta izvirata iz narodno zavednih slovenskih družin. Tinja je sin Boltovega očeta v Mostah, ki je v drugi svetovni vojni prišel v angleško ujetništvo, kjer se je javil prostovoljno v narodnoosvobodilno vojsko in se v sklopu Jugoslovanske armade boril proti nemškim fašistom ter sodeloval pri osvoboditvi Trsta. Nevesta Erika pa je obiskovala slovensko gospodinjsko šolo v Št. Jakobu v Rožu.

Istočasno sta se poročila Emil Kribar iz Loč, ki je zaposlen pri železnici, in Albina Fišar, po domače Ribičeva v Pazrijah. Po starem ziljskem običaju so fantje iz Loč, Napolj in Pazrij zapenjali, ko so vozili nevesti iz Pazrij in Napolj na dom obeh ženinov. Ženina sta se morala odkupiti s precej visokimi zneski šilingov, preden so njima vaški fantje dopustili, da sta nevesti odpeljala na svoje domove.

V Melvičah pa so temeljito renovirali šolo in je g. šolski upravitelj Janez Müller pri tem imel zelo veliko brige in posla. Slovensko prebivalstvo pričakuje, da bodo sedaj na šoli napravili dvojezični napis, kakor je bil svojčas do leta 1918 in so ga pozneje domači šovinisti prepleskali. Tudi vodovod za šolo, župnišče in za nekatere hiše je bil letos na novo napeljan. Sedaj, ko je nastopilo dolgotrajno lepo vreme, pa smo doživeli z njim prvo neprijetno presenečenje. Začelo nam je primanjkovati vode.

Naš župnik Mikula v Melvičah je imel tudi veliko dela. Farani v Melvičah so kupili novo cerkveno zastavo s slovenskim napisom, Ločani pa so nabavili nov križev pot, ki je zelo lep, samo žal, da nima slovenskih napisov.

Tujski promet se je v letošnjem letu zelo lepo razvijal. Posebno Pazrije so bile polno zasedene od tujcev, tako da so morali številni stanovati v Ločah in drugod. Želeti bi bilo, da bi se pristojne oblasti v prihodnjem letu končno le odločile, da uredijo odtok iz Pazrijškega jezera v Ziljo, ki je vzhodno jezera zamočviril obsežne površine rodovitne zemlje. Pa tudi obrežje jezera bi z regulacijo odtoka pridobilo, ker bi izginilo trsje, ki sedaj obkroža velik del obrežja in preprečuje kopanje v jezeru.

Pred kratkim so nam naši rojaki na Bistrici in v Gorjah sporočili, da se je od tam preselila učiteljica Perchinig v Beljak. Za časa druge svetovne vojne je bila učiteljica v Melvičah, kjer se je zelo vneto udejstvovala v nacističnem duhu, zaradi česar ni bila priljubljena pri ljudeh.

Velinja vas

Pred kratkim je pri nas umrla najstarejša oseba bilčovske občine. Bila je to Terezija Šarnagl, pd. stara Nartičinja v Velinji vasi, ki je dosegla lepo starost 92 let. En teden prej pa je bil položen v naročje matere zemlje Matija Šelander, pd. Žmavcar na Mošenici. Tudi on je dosegel lepo starost 86 let.

Oba umrla sta bila tukajšnja domačina in sta v svojem življenju preizkusila mnogo težav in trpljenja, ki je prišlo čez naše ljudstvo. Njuna govorica je bila slovenska in sta jo v ljubezni posredovala tudi svojim otrokom. Naj blaga pokojnika mirno spita v ljubljeni domači zemlji, njunim svojcem pa naše iskreno sožalje.

V Celovcu manjka še vedno 60 učilnic

V 28 celovških obveznih šolah je letos 6.261 učencev, ki dobivajo svoj pouk v 211 razredih. Število učencev se je letos zmanjšalo za 200. Čeprav je bilo v zadnjih letih dograjenih precejšnje število šol, manjka še vedno 60 učilnic za normalen pouk. Zato je treba na številnih šolah vzdrževati menjajoči se pouk z dvema razredoma v eni učilnici, od katerih ima eden pouk dopoldan, drugi pa popoldan.

V Beljaku so našli sramotni steber

Pri izkopih za novi dravski most v Beljaku so na južni strani Drave v ponedeljek našli srednjeveški sramotni steber. Najdeni steber je šesterokraka 1,2 m visoka piramida iz marmorja in izvira iz 15. stoletja. Šest strani piramide prikazuje tehtnico kot simbol pravičnosti, roko s palico, roko z mečem, moško glavo v profilu z odrezanim ušesom, obraz z izbodenim levim očesom ter sekiro in odsekano roko.

Ta srednjeveški dokument bodo restavrirali ter ga spet postavili v Beljaku kot spomenik.

Tri smrtne žrtve prometa na cesti v dveh dneh

V teku dveh dni so v začetku tedna ugasnila 3 življenja zaradi nezgod na koroških cestah. Prvi dve žrtvi sta bili 24 let stari gozdni delavec Fr. Mayer iz Winklern in 32 let stari pismonoša Fr. Foditsch, ki sta se ponesrečila z motornim kolesom. Mayer je bil takoj na mestu nesreče mrtev, Foditsch pa je kmalu navrh umrl v bolnici. Tretja žrtev cestnega prometa je bil 65-letni R. Purat iz Bistrice ob Dravi, ki ga je ležečega na cesti povozil osebni avtomobil in je zato na posledicah umrl.

Novi prezident deželnega sodišča

Zvezni prezident dr. Schärf je z dnem 16. septembra imenoval viceprezidenta dr. Adolfa Martineka za prezidenta deželnega sodišča v Celovcu.

KOLEDAR

Petek, 16. oktober: Gal
Sobota, 17. oktober: Marjeta
Nedelja, 18. oktober: Luka
Ponedeljek, 19. oktober: Peter
Torek, 20. oktober: Janez K.
Sreda, 21. oktober: Uršula
Četrtek, 22. oktober: Kordula

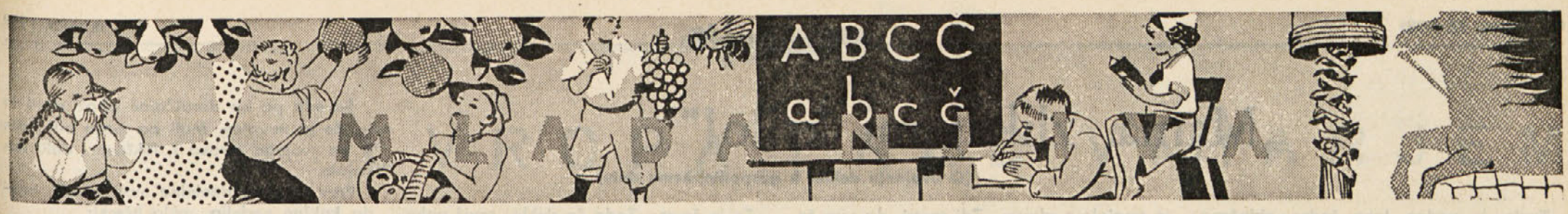

JANEZ in MARIJA ŠVAJNCER:

Osameli list

Na kostanju pr' ribniku je ostal na drevesu en sam list. Vse druge je ponoči veter stresel na tla. Ko se je revček zjutraj zbudil, se mu je stožilo po bratcih 'n sestricah. Oziral se je za nj'mi in vprašal vejico, kam so odšli.

„Odpri oči in j h boš videl," je odgovorila vej ca in se nagajivo sklonila k tlom.

Osamelemu listu je zastal d'h, ko je pogledal na zemljo. Tam je ob deblu drevesa in daleč po cesti ležalo polno listja. Počivalo je v kupčkih, kakor da se posvetujejo, kaj mu je storit'.

„Zakaj ste me zapustili, dragi moji?" je proseče vprašal osameli list. „Vzem'te me s seboj, dolgčas mi je samemu na drevesu."

V gneči je zašuštelo, a nihče mu ni odgovoril. To ga je še bolj ožalostilo, ker je mislil, da ne marajo več zanj. Zato j h je pokaral: „To ste mi pravi! Šele zdaj ste mi dokazali, da vam ni b'lo nič zame. Od spomladi smo živeli lepo skupaj in se nismo nikdar prepiral'. Ves čas sem si domišljal, da smo se imeli radi."

Še se mu je zahotelo, da bi jih oštreval, toda mimo je prišla ženica. Zato se je potuhnil in zvedavo zrl z veje. Ženica je z velikimi grabljami pograbila listje v krplje, si jih naložila na ramena in odšla proti svoji hiši.

Vetru ni bilo mar njegove odločnosti. V deževni noči se je prikradel na drevo in odnesel svojeglavca z vejice.

Osamel list je vztrepetal od groze, ker ni bil vajen kaj takega. Odleglo mu je šele tedaj, ko se je oglasilo pod njim: „To ni nič posebnega. Lani v tem času je bilo pravtako. Veter nas je stresel s tega drevesa, kjer si zdaj ti, moje sestre in bratce pa je odnesla prav ista ženica."

„Kam jih je odnesla?" je zaskrbljeno vprašal osameli l'st.

„I, kam! Domov j h je odnesla in z njimi mehko postlala kravici."

„Zakaj pa tebe ni odnesla?"

„Kako naj bi vedel. Na svetu se marsikaj zgodi proti volji enega ali drugega."

Osameli list je dolgo razm'šljal o bratrančevem modrovanju. Nazadnje si je pogumno rekel, da se bo z njim zgodilo vse samo tako, kakor si bo to sam želel. In sklen'l je bil, da bo vsemu nakljub ostal na drevesu.

„Uh, kako me zebe!" je zjutraj potožil osameli list. Sploh ni utegnil pomisliti, zakaj je moral z drevesa, ker se je nepresta no bal, da se bo nalezel nahoda. Ko je pos'jalo sonce in mu posušilo oblekco, je postal nekoliko boljše volje. „Tudi tukaj se bo dalo živet'", si je rekel in se zleknil v travo kraj ceste. Tedaj je mimo priropotal avtomobil. Nebogljeni list je hotel zavpiti na pomoč, toda bilo je prepozno. Veliko gum'jasto kolo ga je pobralo in premetavalo v krogu, da se sploh ni več zavedal, kaj se je dogajalo z njim.

Prebudil se je na mestnem tlaku. Okoli njega je šumelo in bučalo, da je skoraj oglušel. Od vožnje ga je bolelo tako, da se sploh ni mogel premakniti. Kmalu je pozabil na bolečino, kajti nenadoma ga je nekaj pobožalo. To je bila Verica, ki je odhajala v šolo. Razvesel la se je osamelega lista in vzklikn'la: Kar tebe bom vzela, danes bomo imeli risanje!"

Verica je položila list na mizo in ga prerisavala v risanko. Osamelemu listu se je zdelo imen'tno, ker ga je venomer ogledovala. Dobro mu je tudi dela toplota, ki je puhtela iz ogromne zelenkaste peči. Sklenil je bil, da bo ostal v šoli za vedno.

Zopet se je uštel v računih. V odmoru ga je Verica stresla skozi okno na šolsko dvorišče. Tam je bilo na tleh polno listja.

„Pozdravljeni bratci in sestrice!" je voščil osameli list, ki je m'slil, da je prišel domov med svoje.

„Ne poznamo te, kaj iščeš med nami?" se je našopiril eden izmed listov, ki je preb'val največ na drevesu.

„Ne brij norce iz mene," se je posmehljal osameli l'st. „Že od daleč sem vas spoznal, da smo iz enega gnezda."

„To je že res," je odgovorila dolgopeclja, „vsi smo iz rodu kostanjev. Toda mi smo živeli v mestu. Tebi se pozna, da nisi iz našega kroga."

Osameli l'st je ponižno pritrd'l hvalisavki in molčal.

„Konec koncev smo si vendar enaki", se je oglas'l, ko je šolski snažilec strpal listje v posodo za smeti in poveznil nanjo pokrov.

Leseni vlak

Naš leseni vlak
teče trika-trak.
Pelje nas v Sežano
po zaspano Ano,
da jo tja v Rod k
denemo navpik.
Tam se bo zbudila,
lonce nam pomila;
ko bo vsak opran,
krenemo v Piran,
kjer jo bomo umili
in jo tam pust li.
Naš leseni vlak
teče trika-trak;
kdor se z nami pelje,
vedno borbo melje.

Saša Vrbnik

Palček

Nekoč sta ž'vela mlada zakonca. Stanovala sta v čudoviti hišici, narejeni iz hrastovega lesa in bila sta skoraj srečna. Pravim skoraj zato, ker n'sta imela nič otrok.

Mlada nevesta je večkrat tožila svojemu možu:

„Tako zelo si žel'm otroka, enega samega, pa čeprav b' bil čisto majčken, čeprav bi bil visok le toliko, kolikor je dolg moj palec."

Mož ni nič ugovarjal, ker ni vedel, kaj naj reče. Tudi on si je želel sina. Kakor vedno sta tudi ta večer izrazila svojo željo, nato pa sta legla k počitku.

Ko sta se zjutraj prebudila, se j'ma je na ustnih porodil vzklik. Tam, med šivalnimi potrebščinami je stal drobcen deček, komaj malo višji od palca in se jima smehljal.

Dala sta mu ime Palček. Palček je bil kljub svoji neznatn' postavici zelo bister in je pomagal svojemu očetu na razne načine.

Nekega dne sta videla Palčka dva grda moža. Mislila sta, da bi mogel, ker je tako droben, stopiti nevid'en v kraljevo palačo in tam za njiju krasti. Zato sta ponudila Palčkovemu očetu v zameno zanj deset zlatnikov.

Palček je šepnil očetu, naj sprejme ponudbo. Med potjo pa je ob prv' priložnosti pobegnil. Trava je bila zanj silno visoka, bilo mu je tako, kakor bi hodil po strašnem gozdu.

Še večji pa je bil v njem strah, da bi ga onadva hudobneža našla. Skril se je zato v krtovo jamo in čakal. Ko je bil čisto prepričan, da sta že odšla, je pr'kukal na dan.

Ko je padla noč, je bil še zelo, zelo daleč. S svojimi majčkenimi nožicami skoraj ni mogel hoditi. Zagledal je senik in sklenil, da si bo v njem nekoliko odpoč'l. Ker pa je bil zelo utrujen, je prav kmalu trdno zaspal.

Ko se je prebudil, je ugotov'l, da se nahaja v kupu sena v kravjem gobcu. Ni bilo časa, da bi spregovoril, že je padel proti želodcu. Zdelo se mu je, da se bo zadušil, poskusil se je splaziti navzgor po črevesju in zakr'čal je. Dekle, ki je pravkar molzlo kravo, je slišalo vpitje, letelo je h gospodarju in povedalo, da je krava v hlevu ponorela, ker govori.

Gospodar sprva ni verjel, nato pa, ko je tudi sam slišal kravino vpitje, je vzel nož in kravo zaklal. Iz trebuha je prilezel Palček. Prav res jo je srečno izvozil.

Na poti proti domu pa je srečal volka in ta ga je požrl. Palček ni obupal — ampak je zaklical:

„Vem za kraj, kjer je hrane na pretek!"

Volk je zdirjal proti nakazanemu kraju. To je bil Palčkov dom. Na odprtih vratih je stal oče in ko je zagledal volka, je takoj vzel sekiro in ga z enim samim zamahom pokončal. Kar pomislite, kakšno je bilo njegovo presenečenje, ko je iz volkovega trebuha prilezel Palček. S solzn'mi očmi ga je odnesel mamici, ki ga je težko čakala in ga prav gotovo ne bo nikoli več zapustila.

Priredila Marta Filli

VELIKAN Z ATLANTIKA

Pred sto leti so v Angliji spustili v morje tedaj na vsem svetu največjo, najmodernejšo in tudi najsvojevrstnejšo ladjo. Sedem let je vodil gradnjo ing. I. K. Brunel, nekaj dni po njeni poskusni vožnji leta 1859 je umrl. Ladja je dobila ime GREAT EASTERN. Na svetovni razstavi leta 1866 je bila senzac'ja angleškega pristanišča Liverpoola.

Tedaj je bila železna ladja pravcata posebnost, še večja redkost so bili veliki parniki. GREAT EASTERN pa je merila v dol'žino 230 m, v širino 29 m in v glob'no 20 m, saj je zavzela 22.500 BRT ter je imela 18.000 ton nosilnost'. Njena hitrost je znašala 15 vozlov, njen najboljši dnevni dosežek 416 morskih milj. Ogromni parni stroji 5000 KM so morali poganjati dvoje koles na lopate in vijak na zadnjem delu ladje. Razen petih dimnikov je molelo kvišku še šest jamborov, ki so nosili jadra v izmeri 5000 kvadratnih metrov. Spremljala jo je skozi vse njeno 29-letno življenje vel'ka smola. Pričela je kot čezoceanska potniška ladja, kasneje je položila prvi podmorski kabel med Anglijo in Severno Ameriko, zaključila pa je svojo pot kot prevozn'ca premoga.

Kje ste, Lamutovi?

54

Anton Ingolič

Kmalu se je vrnila s psom. Toda s kakšnim! Na visokih nogah, dolg, tenak trup, na dolgem vratu šiljasta glava, uhlji na konceh zavihani, rjava dlaka kratka in gladka, oči srepe.

„Nič se ga ne boj, Marc! Tako ti je ime, kaj? Psu pa je ime Nero. Kajne, takega psa še nisi videl? Hrt, iz Afrike. Ob njegovi smrti bo naša gospa huje jokala, kot je ob gospodovi." Gledala me je resno, njene oči pa so se posmehovale, najbrž meni, morda tudi pokojnemu gospodu in gospe pa še psu, ki me je nezaupljivo ogledoval in obvohaval. „Tri ure! Najprej do morja, potem po nabrežju vsaj trikrat gor in dol, vmes naj Nero opravi malo in veliko potrebo, naj se okopa in naskače. Sprijazni se z njim, je inteligenten, najinteligentnejši pes v Nic'. Ob enajstih na svidenje! Na tale gumb pritisni in čakaj! Si razumel?" Najrajši bi bil skočil k njej in ji pomazal rožasto poslikani obraz s črno kremo. „Škatlo s svojo ropotijo odnesi na dvorišče, nihče ti ne bo ničesar vzel. No, gani se! Ko pripelješ Nerona nazaj, dobiš deset frankov. Danes si na poskušnji. Če se te bo Nero navadil, te bomo sprejeli za stalno v službo. Daj sem škatlo in primi za jermen!"

Tako torej, drugi kopač Marko Lamut naj tegale psa pelje na veliko in malo potrebo in naj se tri ure sprehaja z njim, za kar bo dobil skoraj toliko, kolikor je zaslužil v marsejskem skladišču, kjer je po deset in še več ur prelagal tako težke vreče, da so mu pokale kosti in se mu je meglilo pred očmi. In temu se tale načičkana punčara še smeje!

„No, pojdita že! Gospa ne more znova leči, dokler ne bo videla, kako bosta odšla. Na svidenje, prijatelja!"

Stisnila mi je jermen v roko. Tisti trenutek se je Nero pognal proti najbližjemu drevesu; moral sem za njim. Za seboj sem slišal žensko hihetanje. Pes se je postavil k drevesu in svečano dvignil taco. Potrpežljivo sem čakal. Čeprav nisem pogledal navzgor, sem čutil na sebi ocenjujoč pogled. Ko se je Nero še ogledal po sosešči-ni, je šel dalje. A samo do naslednjega drevesa. No, končno sva le nadaljevala pot po široki aveniji med uradniki in drugimi ljudmi, ki so hiteli po svojih opravkih. Pes se je vsak čas ustavil, njegovo pozornost je zbudila zdaj ta, zdaj ona stvar, često tudi lepo oblečena ženska; zame se še zmenil ni.

Z morja, ki je narahlo valovilo, je pihljal osvežujoč veter. Prihajali so prvi kopalci, tudi nekaj sprehajalcev je že bilo na ploščadi, ta in oni tudi s psom. Nero si je vsakega ogledal, toda pristopil je le k večjim, imenitnejšim, a še tem je dal na znanje, da so manj vredni kot on, le pri psicah se je zadržal kako minuto in še čez. Ta in oni sprehajalec je pogledal psa kot starega znanca, toliko da ga ni pozdravil: „Bonjour, monsieur Neron!" Zgodilo se je, da je takšen gospod mimogrede pogledal še mene. Ko je Nero začel siliti v morje, sem se spustil z njim na plažo. Čez čas sem se slekel in še jaz skočil v vodo. Nero je bil dober plavalec, boljši od mene. Potem sem mu dal prosto, pravzaprav je „monsieur Neron" dal prosto svojemu spremljevalcu, legel je namreč v pesek in zadremal, zato sem lahko legel tudi jaz. Ko so ga muhe zbudile in je v bližini zavohal psico, je stekel za njo. Nisem mu kratil veselja.

Točno ob enajstih sem pritisnil na gumb, ki mi ga je zjutraj pokazala hišna. Kmalu se je nad menoj odprlo okno. Ali sem se zmotil? Gospa, ki je pomolela glavo na ulico, je imela svež, spočit in poln obraz, ni ji bilo videti več kot petdeset let. Toda ker ji je Nero prijazno zabevskal, sem vedel, da sem prišel prav.

„Kako je bilo, Nero?" je vprašala hišna, ki se je tisti čas pokazala na vežnih vratih.

Monsieur Nero je tudi njej prijazno zabevskal.

„Si torej zadovoljen? Tako mladega in postavnega spremljevalca še nisi imel. Če bi bil bolje oblečen, bi še jaz šla z njim." Tudi te besede je dejala psu. Končno je le pogledala tudi mene. „Tule imaš svoje papirje, tule pa honorar! Jutri ob osmih na svidenje! Niti minuto prej, tudi pozneje ne!"

Zabevskal sem.

„O, kakšna duhovitost!" je vzkliknila in obstala. „Jaz sem Alice, madame Chambert pa je vdova po ministru in industrialcu. Take službe še nisi imel, kaj? Glej, da se Neronu ne zameriš!"

Poiskal sem škatlo in odhitel v stransko ulico, tam pa zavil v prvo krčmo in pognal po grlu vseh deset frankov.

Čeprav sem si ves dan prisegal, da me ne bodo več videli ne monsieur Nero ne madame Chambert in tudi ne mademoiselle Alice, sem se naslednjega dne točno ob osmih ustavil pred belo kamnito hišo. Izročil sem papirje, dobil v zameno legitimacijo v postavi gospoda Nerona, povrh pa še nasmešek gospodične Alice, in že me je pes potegnil k najbližjemu drevesu, no, in vse kot prvo jutro, le da na oknu ni bilo zaspanega obraza gospe Chambert. Tudi glede ostalega ni bilo kaj prida sprememb; Nero je imel svoje ustaljene navade: temu psu je pokazal zobe, da je revše kar za-

„Mama, zlikaj mi krilo!“

(O uvajanju deklet h gospodinjskemu delu)

Tanja je vedno tako čedno oblečena. Njene obleke, bluze in krila so vedno v redu. Nikdar ni na njih zaslediti madeža ali popuščenih šivov.

„Dekle, kakor je treba", sem pomislila, kadar sem jo opazovala. „Gotovo bo nekoč tudi redna, dobra gospodinja."

Pred kratkim sem imela opravek na njenem domu.

Tanja se je vrnila iz službe in pravkar je odložila žlico po kosilu. Nato je vzela s police knjigo in odšla na klopico v senco pred hišo. A še med vrati se je obrnila:

„Mama, ali si oprala moje belo spodnje krilo? Glej, da bo zvečer zlikano! Potrebujem ga. A pazi, da ga boš malo bolj poškrobila kakor zadnjič. Bilo je kakor cunja."

„Bom že naredila, da bo prav," je odvrnila mati in hitela s pomivanjem posode.

„Oh, toliko dela imam," se je malce trpko nasmehnila.

„Gotovo vam tudi Tanja pridno pomaga." sem pripomnila.

Začudeno me je pogledala: „Tanja, kje neki! Saj hodi vendar v službo."

„Toda že ob pol treh popoldne je doma. Tedaj je do večera še mnogo časa," sem se drznila reči.

„Oh, današnja mladina hoče imeti svoj prosti čas," je prepričljivo dejala.

„Kdaj pa imate vi svoj prosti čas?" sem jo vprašala.

„Jaz?" me je zopet začudeno pogledala in zmajala z glavo: „Zdi se mi, da sem že davno pozabila, kaj se pravi, imeti prosti čas. Se že vedno najde kaj, kar me zaposli."

Ozrla sem se okoli sebe. Kuhinja Tanjine mame je bila v vzornem redu. Vrtiček pred hišo je bil skrbno negovan. Na vrvi se je sušilo perilo. Takoj sem lahko ugotovila, katero je Tanjino. Nežno, svetlomodro in rožnato je viselo tam. Kombineže, srajčke in drugo. Kos ob kosu. Nato bluzice, obleke in jopice, v katerih sem spoznala Tanjine stvari, kajti ono, kar je bilo materino, sestričino in očetovo, je bilo mnogo, mnogo bolj preprosto in — cenejše.

Gotovo ima Tanjina mati dovolj dela, če morata vse, kar je potrebno, opraviti le njeni dve roki. In videz je bil, da je tako. Kajti komaj je pospravila posodo, je pripravljala že likalnik za likanje.

Poslovila sem se. Tanjina mati je hitela pobirati perilo. Njena mlada, močna, odrasla hčerka pa je sedela v senci in čitala zanimiv roman.

Tedaj se mi je Tanja zasmilila. Da, čisto prav vidite. Ne njena mati, ki ima toliko dela — Tanja je vredna pomilovanja. Vredna zato, ker njene lepe, negovane roke ne znajo prav ničesar napraviti. Ne znajo prati, ne znajo likati, ne znajo kuhati, skratka: Tanja ničesar ne zna.

Bridko se moti vsaka mati, če misli, da je dovolj, ako njena hčerka hodi v službo in je usposobljena v poklicu. Za življenje žene je to še daleč premalo. Res skuša skupnost zaposleno ženo čimbolj razbremeniti pri gospodinjskem delu. A kar pomislite, koliko jih je, ki imajo kljub temu razen dela v poklicu na skrbi še vse gospodinjsko delo in ga bodo še dolgo dolgo morale imeti . . .

Marsikatera mati ne da svoji doraščajoči hčerki priložnosti, da bi se poprijela dela doma iz razloga:

„Saj vse narobe napravi!"

To je že res. Toda če deklici prvič pokaže in jo nato dosledno z dobro voljo opozarja na napravljene napake, bo končno prav gotovo dosežen uspeh.

V zmoti je tudi mati, ki misli, da njeni hčerki nikoli ne bo treba opravljati gospodinjskega dela, ker bo pač imela službo in bo lahko imela gospodinjsko pomočnico, če se bo kdaj poročila. Toda verjemite, da je zelo žalostno videti dom, kjer zna pomočnica več kakor gospodinja, ali pa celo tam, kjer obe nič ne znata!

Seveda, tudi poroči se vsako dekle ne. A zgodi se, da matere nenadoma zmanjka ali pa hčerko razmere ločijo od doma. Kako težko se znajde takšno dekle, ki nič ne zna, samo v življenju. Če noče ali ne zmore vsako delo, ki mora biti opravljeno izrecno za njo, plačati, mora končno le sama pričeti delati. Končno je življenje samo, včasih celo po zelo neprijetnih izkušnjah, nauči vsega potrebnega. A življenje je trd učitelj. Mnogo bolj trd, kakor bi bila materina šola, dokler je bil še čas za to.

Vedno mora biti mati tista, ki bo dala svoji hčerki vsaj osnovni pouk v domačem, gospodinjskem delu.

Prav tako pa se morata že hčerka in tudi sin zavedati, da mati potrebuje in mora imeti vsaj nekaj prostega časa tudi zase.

Nobenemu ne bo škodovalo, če kdaj hčerka zakrpa nogavice ali poriba kuhinjo, da bo mati lahko šla v kino, v gledališče ali na kratek obisk.

Seveda pa bo doraščajoč otrok storil to le, če je navajen. Mati pa mora biti tista, ki bo svojega otroka k takšnemu delu navajala.

Prav tako bo pametna mati včasih, morda kakšno nedeljo, rekla hčerki:

„Danes pa ti pripravi kosilo."

Boste videli, kako ponosna bo deklica, če se bo kosilo posrečilo. A da se „posreči", mora mati poprej dekle počasi uvajati, kako se katera jed pripravi.

Mati, ki svojo hčerko tako postopoma že prav zmlada uvaja v vso „umetnost" gospodinjstva, se zato prav gotovo ne bo kesala.

Zavest, da je njen otrok za življenje vsestransko usposobljen, ji bo lahko v ponos in zadovoljstvo. *E. S.*

Zdravilne solze

Kdaj ste zadnjič jokali? Če je od takrat minulo že precej časa, potem ni čudno, če ste nervozni. Jok, bolje prelivanje solz, baje pomiri živce in to hočejo zdaj nekateri ameriški zdravniki tudi znanstveno dokazati. Po njihovem bi moral moderni človek več jokati, kajti razne bolezni živčnega izvora izvirajo od tod, ker ljudje preveč dušijo v sebi čustva. Nekateri zdravniki celo trdijo, da si z zadrževanjem solza skrajšujemo življenje.

Dr. James Blond meni, da so solze nekak ventil in da z jokom uravnovesimo živčno prenapetost v dobi naglice in nervoze.

Vsako razburjenje nervoznih ljudi ima nezdrave posledice v vsem organizmu: zvišanje krvnega pritiska, močno bitje srca, nemirno dihanje, težave pri požiranju ali pa solze, ki čeprav samo za hip, le prinašajo olajšanje. Seveda ne smemo pri živčnih obolenjih prisegati samo na solze. Razen tega naj se živčni bolniki, ki preveč jočejo, zatečejo k zdravniku, ker jim bo moral živce zdravit na drug način. Ženske navadno mislijo, da solze škodujejo lepoti, vendar so znanstveniki prepričani o nasprotnem: trdijo, da slane solze ne škodujejo niti koži niti očem, katerim takšno umivanje celo koristi.

Goveja pečenka s paradižniki

Vzemi 1½ kg govedine, 6 dkg slanine, sol, poper, 10 dkg masti, 15 dkg čebule, 5 dkg paradižnika iz konserve ali ½ kg svežih paradižnikov.

Za francosko maslo: 3 dekagrame moke, 1 dkg surovega masla, 1 dl rdečega vina, juhe ali vode.

Meso operemo, mu porežemo kožo, solimo in popopramo. Nato ga pretaknemo s slanino in opečemo na razbeljeni masti po vseh straneh. Potem mu pridenemo na debelo rezano čebulo in pečemo v pečici. Med pečenjem ga večkrat poliiemo s sokom. Ko je meso že skoraj mehko, mu pridenemo še paradižnik iz konserve ali posebej dušene in pretlačene paradižnike in parimo dalje, da se vse zmehča. Če čebula ni popolnoma razpadla, pretlačimo omako in ji potem pridenemo še vino in maslene kroglice, da s tem omako zgostimo. Pred serviranjem zrežemo meso na lepe rezine, ga naložimo na ploščo in polijemo z omako. Maslene kroglice ali francosko maslo napravimo tako, da pridenemo koščku surovega masla kolikor mogoče veliko moke in naredimo iz tega za lešnik velike kroglice, ki se potem v omaki same razpuste. Serviramo z rižem ali testeninami.

Kako čistimo usnjene jopice?

Usnjene jopice so se nam hudo priljubile. Vendar — kot so praktične, tako so tudi občutljive. Madeže pa moremo zlahka odpraviti.

Blesk v moških jopicah nas skoro ne moti. Če pa se mesta le preveč svetijo, jih previdno odrgnemo z gumijasto krtačko. Če to ne pomaga, lahko vzamemo peščeni papir in narahlo in skrajno previdno potegnemo po svetlih mestih, da ne bi napravili še večje škode s tem, da bi obribali barvo z usnja.

Prav tako čistimo usnjene ovratnike. Če ima ovratnik pleten rob, ga krtačimo z milnico, pri tem pa pazimo, da se milnica ne razleze po usnju, ker bi nastal neprijeten madež, ki bi ga le stežka odpravili. Najbolje je, če pletenje odparamo in ga posebej čistimo. Če je pletenje raztrgano, spletemo novega same, ali pa ga odnesemo v strojno pletilnico, kjer nam bodo po predlogi spletli novega.

Madeže od črtala za ustnice ali svinčnika očistimo s kašo, ki smo jo dobili iz mešanice špirita in magnezija. To kašo debelo nanesemo na madež in pustimo, da se posuši, nakar jo skrtačimo. Madeže od vode obrišemo, jopico prosto obesimo na toplem prostoru, nikdar pa ne ob vroči peči ali na soncu. Ko je jopica suha, zdrgnemo sledove kapljic z gumijasto krtačko.

PRAKTIČNI NASVETI

Mravelj se ubranimo s paradižnikovim listjem ali izgorelim karbidom, ki ga nastavimo tja, kjer prihajajo v hišo. Uspešno sredstvo je pantakan.

Korenine sobnih rastlin ne bodo gnile, če damo na dno lončka nekaj oglja.

Rumenjaki nam ostanejo sveži in mehki tudi dva dni, če nalijemo nanje sveže vode.

Surove krompirjeve olupke operemo, posušimo in z njimi izvrstno očistimo steklo, posebno steklenice, ki imajo stare madeže.

Moker dežnik postavimo najprej na ročaj, da se voda odteče, šele nato ga odpremo, da se posuši. Ako ga takoj postavimo na konico, blago zgoraj kmalu preperi in se trga.

Termofori

bodo trpežnejši, če jih sem pa tja umijemo v vodi, ki smo ji prilili malo glicerina. Voda v termoforu bo dalj topla, če ji dodamo malo v vinskem kisu raztopljene soli. Poskusite!

---

cvililo od strahu, to psico je samo milostno povohal, z drugo se je malo poigral, posebno rad pa je strašil mačke in galebe; za slabo oblečene ljudi se večinoma ni menil, k tej ali oni gospe pa je pristopil in ji dovolil, da ga je pobožala po vratu.

Kak teden pozneje mi je Alice izročila s papirji in denarjem še velik paket.

„Tu je obleka pokojnega ministra, gospoda Chamberta," je rekla, „tudi dva para srajc in spodnjih hlač sta zraven. Priložila sem še tri gospodove kravate. Si sploh znaš zavezati kravato? Če ne znaš, te bom naučila. Ni dostojno, da v taki obleki spremljaš psa gospe ministrice. Če ti je obleka prevelika, jo daj prenarediti, tule je listek za krojača na oni strani ulice. Razumeš?"

„Hov, hov!" sem zalajal.

Alice se je zasmejala na vsa usta.

„Duhovite fante imam rada."

Kaj sem hotel? Od samega čiščenja nisem mogel živeti; da bi dobil drugo delo, ni bilo niti misliti. Torej sem stopil čez ulico. Že zvečer sem imel na sebi obleko pokojnega ministra, tudi njegove gate sem imel in njegovo srajco, kravate pa sem poklonil Jovanu.

„Jej, kakšen fant!" je drugo jutro zaklicala Alice, ko me je zagledala. „Če ne bi moj Louis pravkar prišel na dopust, ne bi imela nič proti temu, da me v nedeljo povabiš na popoldanski sprehod. A moj Louis je natančen in ljubosumen, kot so pač podoficirji. Kaj pa kravata? Saj sem vedela, da si je ne znaš zavezati."

Še monsieur Nero je opazil, da sem lepše opravljen, morda je celo prepoznal obleko svojega pokojnega gospodarja, kajti bil je ljubeznivejši z menoj. Če je oblajal kakega razcapanca, je vselej pogledal k meni, pričakujoč, da ga bom pohvalil, kot je to menda storil njegov pokojni gospodar.

Na videz sem imel lepo življenje in dober zaslužek. Delo, kolikor so se moji opravki sploh lahko imenovali delo, samo dopoldne, popoldnevi so bili moji. Pohajkoval sem po mestu, sam ali s prijateljem Jovanom, bral časopise in se razgledoval okoli sebe. Na ulicah je bilo čedalje več brezposelnih, a tudi čedalje več najmodernejših avtomobilov in gospode. Seveda, pritisnila je vročina in prišli so iz vse Francije in še od drugod, da se čez dan hlade v morju, ponoči pa zabavajo v igralnicah in drugih zabaviščih. Kaj jim mar, če se Nemčija, kjer se je Hitler polastil oblasti, mrzlično oborožuje in se skupno z Italijo pripravlja, da osvoji Evropo, morda celo ves svet! Prva skrb bivše gospe ministrice je, da se do obeda pomladi za dvajset let, njen hrt pa se medtem sprehodi in okopa, da se bosta popoldne lahko odpeljala v Monte Carlo. Kaj je njej in vsem njej podobnim za takšnegale fanta, kot je Marko Lamut! Še vesel naj bo, da si na tako lahek način zasluži kosilo in, če je skromen, tudi večerjo!

Bolj in bolj zoprno mi je bilo moje „delo", čeprav sva se z gospodom Neronom že kar dobro razumela. Mišice so se mi okrepile, prej upadla lica so se počasi polnila; bil sem spet močan, da bi dvigal mogočne premogove sklade, pa sem vsako jutro le očistil kakih deset parov čevljev, potem pa tri ure delal družbo gospodu Neronu. Zgodilo se je češče in češče, da je pristopil k meni kak brezposelni; če me je prosil za delo, sem mu dal frank, tudi dva, če me je prosil za miloščino, sem ga nahrulil, češ ali res nima nič delavskega ponosa, da prosjači. Brezposelni me je seveda debelo pogledal; najbrž me je imel za gospoda, ki je s psom vred pobegnil iz blaznice.

Ko sem nekega jutra dvignil roko, da bi pritisnil na gumb ob vežnih vratih, mi je pogled obstal na porcelanasti tablici: M. E. Chambert. Ali se ni tako pisal Gaspardov stric, ki je bil delničar merlewaldskih rudnikov in bivši minister? me je prešlo. Seveda! Le kako, da mi to ni prej prišlo na misel?

Ko sem izročil svoje papirje in dobil v zameno pasjo legitimacijo, sem vprašal Alice, ali je Madame Chambert morda delničarka merlewaldskih rudnikov.

„Merlewaldskih in arnoldskih," je povedala Alice, ki je z vsakim dnem bolj radodarno razmetavala svoje nasmeške. „Povedala sem ti, da je Madame Chambert bogata, zelo bogata. Srečen si lahko, da si v njeni službi."

Jaz pa nisem bil prav nič srečen.

Tako tedaj? Madame Chambert me je po svojih paznikih in uradnikih vrgla na cesto, potegnila mi je iz roke sveder in kramp pa mi vsilila tale pasji jermen? Vzela mi je trdo, vendar pošteno, človeka vredno delo in me napravila za klavrnega spremljevalca svojega razvajenega psa. Ni še bila v jami, ni videla, na kak način pri teka njeno bogastvo, morda niti v Merlewaldu ni bila. Njen mož, monsieur Chambert, je bil vsaj enkrat pri nas. Videl sem ga: velik in obilen gospod, že nekoliko osivel, črno oblečen in z visokim cilindrom na glavi, med prav tako črno oblečenimi ravnatelji, inženirji in višjimi uradniki je prišel do groba paznika Jeana Damma. Za laket se ga je držala mlada vdova in ves čas pretresljivo jokala. Časopisi so pisali, da se je udeležil pogreba, celo to, da bi se ga bila udeležila tudi madame Chambert, da se ni prav tedaj zdravila nekje v inozemstvu. Damma je ubilo, monsieur Chambert je leto dni pozneje umrl, najbrž ga je zaradi preobilne hrane zadela kap, madame Chambert pa . . .

(Se nadaljuje)

8

EVROPA PRED VIHARJEM

Reichstag v plamenih

Ako je govor o propagandi, tedaj moram pripomniti, da so mnoga pričevanja tukaj nosila takšen karakter. Göringova in Goebbelsova pričevanja so imela prav tako indirekten propagandistični učinek v prid komunizmu, toda nihče ne more smatrati, da sta odgovorna za to, ker so njuna pričevanja imela takšen propagandistični učinek. (V dvorani vrvenje in smeh!)

Tisk me je na vse mogoče načine klevetal — kar mi je bilo popolnoma vseeno. Tako je v zvezi z menoj imenoval bolgarski narod ‚divji' in ‚barbarski', mene je imenoval ‚mračni balkanski tip', ‚divjega Bolgara' in preko tega jaz ne morem iti molče.

Res je, da je bolgarski fašizem divji in barbarski, toda bolgarski delavski razred in kmetje, bolgarska inteligenca sploh, niso divjaki in barbari. Nivo materialne kulture balkanskih narodov gotovo ni tako visok kot v drugih evropskih državah, toda duhovno in politično naše ljudske množice niso na nižji ravni kot množice v drugih evropskih državah. Naša politična borba, naša politična prizadevanja v Bolgariji nikakor niso nižja kot v drugih državah. Ljudstvo, ki je 500 let živelo pod tujim suženjstvom in ni izgubilo pri tem svojega jezika in narodnosti, naš delavski razred in kmetje, ki so se borili in ki se borijo proti bolgarskemu fašizmu, toda za komunizem — tako ljudstvo ni divje in barbarsko. Divjaki in barbari so v Bolgariji samo fašisti. Toda vprašam vas, gospod predsednik, v kateri državi fašisti niso barbari in divjaki?"

Predsednik sodišča prekine Dimitrova: „Ne namigujete morda na politični položaj v Nemčiji?"

Dimitrov z ironičnim nasmehom: „Oh, razume se, da ne, gospod predsednik . . .

Še mnogo prej, ko je nemški cesar Karel V. izjavil, da govori nemško samo s svojimi konji in so nemški dvorjani in nemški intelektualci pisali samo latinsko in so se sramovali nemškega jezika, sta v ‚barbarski' Bolgariji Ciril in Metod ustvarjala in širila staro bolgarsko pismenstvo.

Bolgarski narod se je z vsemi svojimi silami in zelo uporno boril proti tujemu suženjstvu. Glejte, zakaj protestiram proti napadom na bolgarski narod. Nimam vzroka, da se sramujem, ker sem Bolgar. Ponosen sem na to, ker sem sin bolgarskega delavskega razreda.

Preden preidem na osnovno vprašanje, moram izjaviti sledeče: dr. Teichert nam je očital, da smo se mi sami postavili v položaj obtoženih za požig Reichstaga. Na to moram odgovoriti, da je od 9. marca, dneva, ko so nas zaprli, in začetka tega procesa, preteklo mnogo časa. V tem času bi lahko pregledali vse momente, ki vzbujajo sum. V času predhodne preiskave sem se pogovarjal z odgovornimi uradniki tako imenovane komisije za požar v Reichstagu; ti uradniki so mi rekli, da Bolgari niso krivi požara, obtoževali so nas samo, ker smo živeli s tujimi potnimi listi, pod tujimi imeni, neprijavljeni itd."

Predsednik: „O tem, kar vi sedaj govorite, na procesu ni bil govor, zato o tem nimate pravice govoriti."

Dimitrov: „Gospod predsednik, v tem časovnem obdobju je bilo potrebno preveriti vse podatke, da bi nas pravočasno osvobodili take obtožbe. Obtožnica navaja, da Dimitrov, Popov in Tanev trdijo, da so bolgarski emigranti, toda kljub temu je potrebno smatrati kot dokazano, da so živeli v Nemčiji z namenom, da ilegalno delajo. Oni so, pravi obtožnica, ‚poslani od komunistične partije v Moskvi, da pripravijo oboroženo vstajo'.

Na 83. strani obtožnice se navaja, da, čeprav je Dimitrov izjavil, da od 25. do 28. februarja ni bil v Berlinu, to ne spreminja stvari in ga ne osvobaja obtožbe zaradi sodelovanja pri požaru Reichstaga. To se vidi — navaja dalje obtožnica — ne samo iz pričevanja Helmera, temveč tudi druga dejstva kažejo na to, da . . ."

Predsednik sodišča: „Ni vam potrebno tukaj čitati cele obtožnice, dovolj jo poznamo."

Dimitrov: „Reči moram, da je tri četrtine vsega tega, kar so na sodišču povedali državni tožilec in branilec, vsem že zdavnaj znano, toda onadva sta to znova navedla. (V dvorani vrvenje in smeh!) Helmer je izjavil, da sta bila Dimitrov in van der Lubbe v restavraciji ‚Bayernhof'. Dalje je v obtožnici rečeno: ‚čeprav Dimitrova niso ulovili na mestu zločina, je on vseeno sodeloval v pripravah za požar v Reichstagu. V München je odšel le, da bi si zagotovil alibi. Brošure, ki so jih našli pri Dimitrovu, kažejo, da je sodeloval v komunističnem pokretu Nemčije'. Tako je bila motivirana ta hitra obtožba, ki se je pokazala kot nedonošenček."

Predsednik sodišča vpade in prekine Dimitrova: „Ni potrebno, da uporabljate take izraze, govoreč o obtožnici."

Dimitrov: „Poiskal bom druge izraze."

Predsednik sodišča: „Toda ne tako nedostojne."

Dimitrov: „Vračam se na metode obtožbe in na obtožnico v pogledu drugih stvari."

Značaj tega procesa je odrejen s trditvijo, da je požar v Reichstagu delo komunistične partije Nemčije, celo tudi svetovnega komunizma. Ta protikomunistični akt — požar Reichstaga — ki je pripisan komunistom, je označen kot signal komunistične vstaje, signal za spremembo nemškega ustavnega reda. S pomočjo te trditve je celemu procesu dan protikomunistični značaj. Obtožnica navaja: ‚Obtožba stoji na stališču, da bi ta zločinski atentat moral biti poziv, signal za sovražnike države, ki so hoteli začeti generalni napad proti nemški državi, da bi jo uničili in vzpostavili diktaturo proletariata, sovjetsko državo po milosti tretje internacionale.'

Gospodje sodniki! To ni prvič, da se podoben atentat pripisuje komunistom. Ne morem tukaj navesti vseh primerov te vrste, toda navedel bom železniški atentat tukaj v Nemčiji, v bližini Yuterborga, ki ga je zagrešil neki psihopat, avanturist in provokator. Tedaj se je, ne samo v Nemčiji, temveč tudi v drugih državah, tedne in tedne širila trditev, da je to delo kompartije Nemčije, da je to teroristični akt komunistov. Nato se je pokazalo, da je atentat izvršil psihopat in avanturist Matuška. Zaprli so ga in obsodili.

Navedel bom še drug primer — umor predsednika francoske republike, ki ga je izvršil Gorgulov. Tedaj so prav tako v vseh državah pisali, da so tu vmešani prsti komunistov. Gorgulova so predstavili kot komunista, kot sovjetskega agenta.

Kaj se je medtem pokazalo? Pokazalo se je, da so ta atentat organizirali belogardisti, ter da je Gorgulov — provokator, ki je želel doseči prekinitev odnosov med Sovjetsko zvezo in Francijo.

Navedel bom prav tako tudi eksplozijo v sofijski katedrali. Ta atentat ni organizirala kompartija Bolgarije, toda zaradi njega je bila kompartija izpostavljena preganjanju. Fašistične tolpe so zverinsko ubile 2000 delavcev, kmetov in intelektualcev z izgovorom, da so komunisti vrgli katedralo v zrak. To provokacijo z eksplozijo v sofijski katedrali je organizirala bolgarska policija. Že 1920. leta, v času železničarskega štrajka, je direktor sofijske policije Prudkin organiziral bombni atentat kot sredstvo za provokacijo bolgarskih delavcev."

Predsednik sodišča prekine Dimitrova: „To nima nobene zveze s procesom."

Dimitrov: „Policijski uradnik Heller je tukaj govoril o komunistični propagandi, o požarih itd. Želel bi ga vprašati, če mu je znano, da so požare, ki so jih povzročili nacistični pristaši, nato pripisali komunistom. ‚Völkischer Beobachter' je 5. oktobra pisal, da je stettinska policija . . ."

Predsednik sodišča vpade: „Ta članek na procesu ni bil omenjen."

Dimitrov skuša nadaljevati . . .

Predsednik sodišča ponovno vpade: „O tem tukaj ne smete govoriti, ker o tem na procesu nismo govorili."

Dimitrov: „Niz požarov . . ."

Predsednik zopet prekine Dimitrova.

Dimitrov: „To je bil predmet preiskave, ker so niz požarov tukaj pripisovali komunistom. Nato se je pojasnilo, da so te požare povzročili pristaši (nacistični), da bi sebi priskrbeli delo'.

Omenil bom še en moment: Ponarejanje dokumentov. Obstaja velika količina falzifikatov, ki so jih izkoriščali proti delavskemu razredu. Mnogo je takih primerov. Naj navedem samo poznano pismo Zinovjeva. Bilo je falzificirano. Ta falzifikat so izkoristili angleški konservativci proti delavskemu razredu. Navedel bom niz falzifikatov, ki so obstajali tukaj v Nemčiji."

Predsednik sodišča: „To presega meje sodne analize."

Dimitrov: „Tukaj so trdili, da bi požar v Reichstagu moral služiti kot signal za oboroženo vstajo. To so hoteli dokazati na naslednji način: Göring je rekel tukaj na sodišču, da je bila kompartija Nemčije, ko je prišel Hitler na oblast, prisiljena razvneti duhove svojih množic in nekaj ukreniti. Dejal je: ‚Komunisti so bili prisiljeni nekaj ukreniti — sedaj ali nikoli!' Rekel je, da komunistična partija že leta in leta poziva na borbo proti nacionalsocializmu in da za komunistično partijo Nemčije, v trenutku, ko so nacionalsocialisti zavzeli oblast, ni bilo drugega izhoda, kot da ukrepa — sedaj ali nikoli. Vrhovni tožilec je poskušal formulirati to trditev bolj točno in bolj ‚pametno'."

Predsednik sodišča: „Ne dovolim, da žalite vrhovnega državnega tožilca."

Dimitrov: „To, kar je Göring trdil, je vrhovni tožilec razvijal dalje, in sicer kot najvišji tožilec. Vrhovni tožilec dr. Werner je dejal: ‚Komunistična partija je bila v takem položaju, da se je morala ali umakniti brez borbe, ali pa sprejeti borbo, čeprav svojih priprav ni končala. To je bila edina možnost, ki je pri obstoječih okoliščinah ostala kompartiji. Ali da se odreče svojemu cilju brez borbe, ali pa da se odloči za obupen korak in stavi vse ‚va banque', kar bi pri določenih okoliščinah lahko rešilo njen položaj. Stvar bi lahko propadla, toda tudi tedaj položaj ne bi bil hujši, kot če bi se kompartija umaknila brez borbe.'

Ta teza, ki jo pripisuje kompartiji, ni komunistična teza. Takšna predpostavka je dokazala, da komunistično partijo Nemčije njeni sovražniki zelo slabo poznajo. Kdor se želi uspešno boriti s svojim sovražnikom, ga mora zelo dobro poznati. Prepoved partije, razpustitev množične organizacije in izguba legalnosti so težki udarci za revolucionarni pokret. Toda to še zdaleč ne pomeni, da je s tem vse izgubljeno.

V februarju 1933. leta je komunistična partija bila v nevarnosti, da jo prepovejo. Komunistični tisk so že prepovedali. Pričakovali smo tudi prepoved komunistične partije. Komunistična partija Nemčije je to pričakovala. O tem so govorili i v manifestih i v listih. Komunistična partija Nemčije je zelo dobro vedela, da so v mnogih državah komunistične partije prepovedane, toda da so kljub temu še nadaljevale svojo dejavnost in borbo. Komunistične partije so prepovedane v Poljski, Bolgariji in v drugih državah.

O tem lahko govorim na osnovi izkušenj kompartije Bolgarije. Po vstaji 1923. leta je bila kompartija Bolgarije prepovedana, toda nadaljevala je z delom, čeprav je to zahtevalo številne žrtve. Postala je močnejša, kot je bila pred 1923. letom. To razume vsak človek, ki je sposoben presojati.

Kompartija Nemčije, celo kot ilegalna, lahko tudi v primernem položaju izvede revolucijo. To kaže izkušnja kompartije Rusije. Kompartija Rusije je bila ilegalna, trpela je krvava preganjanja, toda tudi poleg tega je delavski razred na čelu s komunistično partijo prišel na oblast. Voditelji kompartije Nemčije niso mogli soditi, češ sedaj je vse izgubljeno in se vprašanje postavlja ali — ali: ali vstaja ali smrt.

V vodstvu kompartije se tako neumna misel ni mogla roditi. Kompartija Nemčije je natančno vedela, da bo ilegalna borba zahtevala mnogo žrtev in da bo zahtevala hrabrost in požrtvovalnost, toda prav tako je vedela, da se bodo njene revolucionarne sile okrepile in da se bo pokazalo, da je sposobna uresničiti naloge, ki so pred njo. Glejte, zato je popolnoma izključeno, da bi kompartija Nemčije v tem obdobju igrala ‚va banque'. K sreči komunisti ne gledajo tako ozko kot njihovi sovražniki in ne izgubljajo prisotnosti duha niti v najtežjih trenutkih.

K temu je treba dodati, da so kompartija Nemčije in kompartije drugih držav sekcije Komunistične internacionale. Kaj predstavlja Komunistična internacionala? Dovolil si bom citirati 1. člen statuta Komunistične internacionale:

‚Komunistična internacionala — mednarodno združenje delavcev predstavlja združenje komunističnih partij posameznih držav, edinstveno svetovno komunistično partijo.

Ker je Komunistična internacionala voditelj in organizator svetovnega revolucionarnega pokreta, nosilec načel in ciljev komunizma, se bori za to, da pridobi večino delavskega razreda in široke sloje siromašnih kmetov za vzpostavitev svetovne diktature proletariata, za uresničenje svetovne zveze socialističnih sovjetskih republik, za popolno uničenje razredov in za uresničenje socializma, te prve etape komunistične družbe.

V tej milijonski svetovni stranki Komunistične internacionale je najmočnejša kompartija Sovjetske zveze. Le-ta je vladajoča stranka v Sovjetski zvezi, največji državi na svetu. Kominterna, Komunistična partija sveta, ocenjuje politični položaj skupno z vodstvi komunističnih partij vseh držav. Komunistična internacionala, kateri so neposredno odgovorne vse njene sekcije, ni organizacija zarotnikov, temveč svetovna partija. Takšna svetovna partija se ne igra z vstajo in revolucijo. Takšna svetovna partija ne more milijonom svojih članov uradno govoriti eno, istočasno pa delati tajno nekaj popolnoma drugega. Takšna partija, dragi dr. Sack, ne pozna dvojnega knjigovodstva!"

Dr. Sack se ne more premagati: „Dobro, kar nadaljujte vašo komunistično propagando."

Dimitrov: „Takšna partija, ko se obrača k množicam mnogih milijonov proletarcev, ko odloča o taktiki in najbližjih nalogah, dela to resno, zavedajoč se popolnoma svoje odgovornosti. Navedel bom tukaj sklep XII. plenuma Izvršnega komiteja Komunistične internacionale. Ker so ta sklep čitali tukaj na sodišču, imam tudi jaz pravico prečitati ga. Soglasno s tem sklepom je bila osnovna naloga kompartije Nemčije sledeča:

‚Da mobilizira milijonske množice delovnega ljudstva za zaščito njihovih nujnih koristi proti ropanju s strani monopolističnega kapitala, proti fašizmu, proti izrednim dekretom, proti nacionalizmu in šovinizmu in da s širjenjem gospodarskih in političnih stavk, z borbo za proletarski internacionalizem in z demonstracijami vodi množice k splošni politični stavki; da pridobiva odločujoče socialdemokratske množice in da odločno obvlada slabosti sindikalnega dela. Glavna parola, katero mora postaviti kompartija Nemčije proti paroli fašistične diktature — Tretji Reich — in prav tako proti paroli socialdemokratske stranke — Druge republike — je parola za delavsko kmečko republiko, to je za sovjetsko socialistično Nemčijo, ki prav tako jamči možnost prostovoljne priključitve avstrijskega ljudstva in drugih nemških pokrajin.'

Množično delo, množična borba, množični upor, enotna fronta, nobene avanture! To sta alfa in omega komunistične taktike.

Pri meni so našli tudi proglas Izvršnega komiteja kominterne. Sodim, da tudi tega lahko prečitam. V tem proglasu sta važni posebno dve točki. Tako govori o demonstracijah v raznih državah v zvezi z dogodki v Nemčiji. Govori tudi o nalogah kompartije v borbi proti nacionalsocialističnemu terorju, prav tako tudi o zaščiti organizacij in tisku delavskega razreda. V tem proglasu poleg ostalega piše:

‚Glavna ovira na poti oblikovanja enotne borbene fronte komunističnih in socialdemokratskih delavcev je bila in je politika sodelovanja z buržoazijo, ki jo vodijo socialdemokratske stranke in ki so sedaj potisnile mednarodni proletariat pod udarce razrednega sovražnika.' Ta politika sodelovanja z buržoazijo, ki jo poznamo kot tako imenovano politiko ‚manjšega zla', je privedla pravzaprav v Nemčiji reakcijo do triumfa.

Komunistična partija in komunistične partije v vseh državah so večkrat izjavljale svojo pripravljenost za skupno borbo s socialdemokratskimi delavci proti nastopu kapitala, proti politični reakciji in vojni nevarnosti. Komunistične partije so bile organizatorji skupne borbe komunističnih, socialdemokratskih in nestrankarskih delavcev, kljub voditeljem socialdemokratskih strank, ki so sistematično rušili enotno fronto delavskih množic.

Še 20. julija preteklega leta, potem ko je von Papen razpustil prusko socialdemokratsko vlado, se je kompartija Nemčije obrnila na nemško socialdemokratsko stranko in Zvezo vsenemških sindikatov s predlogom o organiziranju skupne stavke proti fašizmu. Toda Nemška socialdemokratska stranka in Zveza vsenemških sindikatov sta s polno odobritvijo Druge internacionale označili predlog o organiziranju skupne stavke kot provokacijo. Svoj predlog za skupne akcije je komunistična partija Nemčije ponovila ob prihodu Hitlerja na oblast, pozivajoč Centralni komite socialdemokratske stranke in vodstvo vsenemških sindikatov, da organizirajo skupni odpor proti fašizmu. Toda tudi tokrat so ta predlog odbili. Celo še nekaj več. Ko so meseca novembra preteklega leta berlinski transportni delavci soglasno proglasili stavko proti znižanju mezd, je socialna demokracija porušila enotno borbeno fronto. Zgodovina mednarodnega delavskega pokreta je polna podobnih primerov.

V proglasu biroja Socialistične delavske internacionale od 19. II. tega leta je objavljena izjava o pripravljenosti socialističnih strank, katere so tvorile to internacionalo, za vzpostavitev enotne fronte skupno s komunisti in za borbo proti fašistični reakciji v Nemčiji. Ta izjava je v ostrem nasprotju z vsem početjem Socialistične internacionale in socialdemokratskih strank doslej. Celotna dosedanja politika in dejavnost Socialistične internacionale povzroča, da Kominterna in komunistične partije ne verjamejo v iskrenost izjave Biroja Socialistične delavske internacionale . . .

(Se nadaljuje)

SLOVENSKI vestnik

Stran 8 | Celovec, petek, 16. oktober 1959 | Štev. 42 (909)

Koroška ima največ prostorov za camping

V Evropi sodijo, da je čez poletje in v počitnicah letno okoli 40 milijonov ljudi na nogah, da bežijo iz zidov industrijskih centrov in mest v naravo, med ljudi in v pisani svet. Čedalje večji del teh letoviščarjev si namesto hotelov in penzionov izbira avtomobil in camping za svoj počitniški odih in izživljanje ter za spoznavanje sveta. Camping je cenejši in nudi občutek svobode, ki ga industrializirani človek v kolesju naglega razvoja na vseh področjih življenja vedno bolj pogreša, v hotelih in penzionih pa le težko kje najde.

Tudi po naših krajih, ob obalah naših jezer in drugih prijetnih razglednih točkah je iz leta v leto več novih „vasi", v katerih se število šotorov čez noč menja, narašča in pada, dokler proti koncu septembra tudi zadnji — prav tako čez noč — ne izginejo. Za njimi ostane kot sled le rjav in oguljen prostor, ki čaka na „hitre zidarje" v prihodnji pomladi. Lani n. pr. je bilo ob Vrbskem jezeru 12 prostorov za camping, ob Baškem in Hodiškem po 3, ob Klopinjskem pa 2. Skupno je bilo lani na Koroškem 67 prostorov za camping, ki so zavzeli 44,4 ha površine. V državnem merilu so našteli lani 288 takih prostorov s 157 ha površine.

Če že drugače zelo redko, v tem primeru stoji Koroška na prvem mestu v državi. To pa ne le po številu prostorov za camping, temveč tudi v pogledu na njihovo urejenost. Od 67 prostorov jih ima 52 tekočo pitno vodo, kopališče in prostor za parkiranje avtomobilov. Koroška je tudi — kolikor je znano — prva izmed zveznih dežel sklenila zakon o campingu, ki vsebuje določila glede lege tozadevnih prostorov ter o potrebi pitne vode, kanalizacije in sanitarnih naprav na njih. Po tem zakonu je treba za vsak prostor najprej doseči dovoljenje okrajnega glavarstva, preden se na njem lahko uredi camping za več kot 10 oseb.

Ali pomaga Amerika obujati neonacizem?

Neonacistična ideologija tudi pri nas ni neznana, posebno razširjena pa je v Zahodni Nemčiji, kjer so visoki in najvišji nacistični funkcionarji spet na visokih in odločilnih mestih. Toliko manj je razumljivo, da Amerika v novejšem času „osrečuje" Nemce z gramofonskimi ploščami, na katere so posneti odlomki iz originalnih govorov Hitlerja, Göringa in Goebbelsa ter nacistične borbene pesmi.

V zvezi s temi ploščami je prišlo v Nemčiji tudi do sodne obravnave pred sodiščem v Frankfurtu, ki pa se je postavilo na stališče, da plošče ne ogrožajo državne varnosti. Proti taki razsodbi bo javno tožilstvo vložilo priziv na najvišje nemško sodišče.

ŠKODA

F. M. Tarbuk & Co

KARL JOWEINIG, Klagenfurt, Südbahngürtel 38
AUTOHAUS HOPF, Klagenfurt, Waidmannsdorfer Str. 55
GLATZ & THIEL, Villach, Trattengasse 31
NORBERT NOWAK, Spittal-Drau, Edling
GARBER & GÖNITZER, Wolfsberg, Burgergasse 113
WILHELM KARNER, Mauthen 53
FERDINAND SPÖRK sen., St. Veit-Glan, Friesacher Str. 22
FERDINAND SPÖRK jun., Treibach-Althofen 114

Sadna drevesca, veliko cenejša in močnejša kot drugod, Vam nudi drevesnica Polzer, p. Št. Vid v Podjuni.

Skrajno brutalen umor v bližini Celovca

V sredo minulega tedna zjutraj je bil na Straussovem posestvu ob velikovški cesti vzhodno od Št. Jakoba ob cesti odkrit za prvi čas nerazumljiv umor. Uslužbenci posestva so v njeni sobi v stranskem poslopju posestva našli v postelji umorjeno in razmesarjeno 26-letno hišno pomočnico Matildo Leitgeb.

Vzrok umora je bil vsem nejasen, tako uslužbencem kakor tudi preiskovalnim organom orožništva in sodišča. Edino, kar je obdukcija po umoru mogla ugotoviti, je bilo, da je bila Leitgebova kratko časa noseča. Sledi za morilcem pa ni bilo, tudi kakšne slutnje o njegovi osebi ni imel nihče. Leitgebova je bila namreč po naravi zelo zaprta in se ni družila z ostalimi uslužbenci. Zastonj so preiskovalni organi prve dni zasliševali okoli 100 oseb. Šele pri ponovnem zaslišanju v petek zvečer se jim je posrečilo najti morilca v osebi 25-letnega kmetijskega delavca Eriha Eberharda, ki je bil prav tako zaposlen na Straussovem posestvu.

Še pri večerji istega dne je Eberhard ostalim uslužbencem z vso navidezno nedolžnostjo dejal: „kdo je kaj res Hildin morilec?" Ko pa je bil nato ponovno zaslišan, je po večurnem obotovljanju končno priznal, da jo je umoril on sam. Kot vzrok umora je takrat navajal stvari, ki so same sebi močno nasprotovale in ki jih je pozneje pri zaslišanju na mestu umora sam preklical. Ob postelji, kjer je storil svoje zločinsko dejanje, je v torek izpovedal, da je Leitgebovo umoril, ker je bila z njim noseča in ker ni hotela pristati na umetni splav, kar je on zahteval, da napravi. Ker vse njegovo siljenje na večer zločina ni pomagalo nič, jo je v svoji jezi ob zamašenih ustih pričel daviti za grlo in jo zadušil. Ko dekle ni kazalo več življenja, je ob zidu razbil še lobanjo njene glave ter jo navrh še grdo razmesaril, da „bi bil ja siguren" njene smrti. Nato jo je pustil v postelji in se spravil spat, ne da bi ga kdo opazil.

Brutalnost tega umora in morilca je še toliko večja, da drugo jutro, ko je postal umor očiten, ni kazal nobenega znamenja prizadetosti, da se je pri prvem zasliševanju otresel vsake krivde in da je pri drugem zasliševanju vzrok krivde valil na umorjeno dekle. Sedaj mu je umor dokazan in sam ga je priznal. Priznal pa je tudi, da za to dejanje nima niti najmanjšega opravičila, ki bi omililo njegov zločin, o katerem bo zadnjo besedo izreklo sodišče.

Avtomobili zastrupljajo ozračje

V Ameriki se vneto ukvarjajo z idejo, da bi vsa motorna vozila opremili s posebnimi filtri, ki bi preprečevali zviševanje strupenih sestavin izpušnih plinov v ozračju. Pravijo, da nameravajo rešiti ta problem do leta 1965. Huje pa je z delci svinca, ki pride v zrak kot dodatek bencinu proti klenkanju motorjev. V Chicagu so izračunali, da se nabere nad krajem, kjer drvi vsako minuto po dvajset avtomobilov, do 300.000 delcev.

Boj proti menažerski bolezni

Proti menažerski bolezni, ki ima včasih za posledico zamašitev srčnega ožilja in gotovo smrt, predlaga profesor Baranofski na bolnišnici Sinai v New Yorku izdatno obsevanje z rentgenskimi žarki. Pri pseh, ki so jim umetno izzvali zamašitve ožilja, je namreč takšno obsevanje vzbudilo v srcu impulz za tvorbo novih žil, ki oskrbujejo srce s krvjo. Stvar je seveda šele v fazi poizkušanja.

Hruščev pri raznih narodih

Neki angleški filolog je na podlagi časopisov raznih držav napravil zanimivo ugotovitev, da se pisanje imena predsednika sovjetske vlade Hruščeva pri posameznih jezikih zelo razlikuje. Tako se njegovo ime v angleščini piše Krushchev, v francoščini Krouchtchev, v italijanščini Crusciov, v španščini Kruschev, v nizozemščini Chroestjev, v nemščini Chruschtschow ali Chruschtschew, v jezikih jugoslovanskih narodov Hruščev ali Hruščov, v danščini Khrushchev, v norveškem jeziku Khrusjtsov, v švedskem jeziku Chrustjev, v islandščini Krusjeff, v finščini Hrustshev, v portugalskem jeziku Khruschtchev, v poljščini Chruszczew in v češkoslovaškem jeziku Chruscov. V tolažbo ob tej babilonski zmešnjavi pravi dotični angleški filolog, da se je za Hruščeva na srečo že splošno uveljavilo kratko ime „mister K.".

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Vsak dan razen ob sobotah in nedeljah ob 14.00 poročila in objave.

Sobota, 17. oktober: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Žalost in veselje. (1.)

Nedelja, 18. oktober: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 19. oktober: 14.00 Pregled sporeda — Mladina poje. Narodnogospodarski pomenek — 17.55 Za našo vas.

Torek, 20. oktober: 14.00 **Poje pevski zbor „France Prešeren" iz Kranja.**

Sreda, 21. oktober: 14.00 Domači vrt — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 22. oktober: 14.00 Igra godba na pihala iz Raven.

Petek, 23. oktober: 14.00 Umetne pesmi — Iz popotne torbe.

Sobota, 17. oktober:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 Sedem dni Koroška — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.00 Posneto za vas — 16.20 Mladinska oddaja — 18.55 Športna poročila — 19.00 Enostavno veselje je — 20.20 „Tristan in Izolda".

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Majhen Kalendarij — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.15 Rendezvous pri televiziji — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 18.10 Za delopust — 20.00 Dobro razpoloženi.

Nedelja, 18. oktober:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 6.50 Naš domači vrt — 7.00 Majhen jutranji koncert — 9.00 Pester spored zabavne glasbe — 11.00 Nedeljska glasbena promenada — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.00 Plesna glasba — 17.45 Zveneči globus — 19.45 Polke in valčki — 20.10 „Življenje iz druge roke" — Ljudska igra.

II. program: 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Klavir v ritmu — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.15 Muzikalični dezert — 15.00 Za ljubitelje opernih melodij — 16.00 V nedeljo ob štirih — 18.00 Pester glasbeni spored — 19.00 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Dunajska opera med svetovnimi vojnami — 20.45 Prosimo odložite.

Ponedeljek, 19. oktober:

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.45 Prav za Vas — 16.00 Zabavna glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.30 Mladina in film — 18.55 Športna poročila — 20.15 In kaj menite Vi? — 20.35 Iz knjige naših gostov — 21.00 Večerne melodije.

II. program: 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 16.30 Glasbeni cocktail — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Veseli srednji trak — 20.00 Orkestralni koncert.

Torek, 20. oktober:

I. program: 8.00 Domači koledar — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Solistična ura — 16.00 Godba na pihala — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Fifty-fifty — 18.55 Športna poročila — 19.00 Ljuba mamica — 19.50 Pod eno odejo — 20.20 „Nekje ob istem času".

II. program: 6.05 Predno odidete — 7.10 Majhen kalendarij — 8.20 Prosimo prav prijazno — 10.15 Šolska oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Glasba za zabavo — 19.25 Made v Avstriji — 19.30 Za vsakega nekaj.

Sreda, 21. oktober:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Glasba za mladino — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 19.00 Od plošče do plošče — 20.20 Orkestralni koncert.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.15 Šolska oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Pripovedke iz Dunaja — 17.10 Kulturne vesti — 20.00 Štirje proti štirim — 20.30 Ljudstvo in domovina.

Četrtek, 22. oktober:

I. program: 8.00 Operetni koncert — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Prav za Vas — 17.10 Pisan šopek melodij — 17.55 Kulturne vesti — 18.00 Kmečka oddaja — 18.30 Mladina v poklicu — 18.55 Športna poročila — 19.15 Pestro mešano — 20.15 Poslednji vojvoda — 21.00 Četrtkov zabavni večerni spored.

II. program: 7.15 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Popevke — 16.00 Pestro in veselo — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Veseli delopust — 20.00 Z vodo umre človek — 20.30 Pesem prerije — 21.00 Pisan glasbeni spored.

RADIO PROGRAM II

Petek, 23. oktober:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Hirwesl. Pesem in glasba iz Koroške — 14.45 Komorna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.55 Petkov spored zabavne glasbe — 18.10 Prosti čas je dragocen — 20.20 Halo! Tenagerji! — 21.00 Orkestralni koncert.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.10 Majhen kalendarij — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.40 Šolska oddaja — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Popoldanski Rendezvous — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba razveseljuje — 19.25 Made in Austria — 20.00 „Sveta Johana" — 21.30 Rumeni petek.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 18. 10.: 17.00 Za mladino: „Kaj lahko postanem?" — 17.30 Mladinski svet — 20.20 Drama „Porotno sodišče".

Ponedeljek, 19. 10.: 20.40 Pester spored.

Torek, 20. 10.: 19.30 „Susi" — film — 20.15 Leži v tvoji roki.

Sreda, 21. 10.: 17.00 Za otroke: „Lisjamo v slikanici" — 17.30 Za mladino — 20.20 „Demon zlato" — drama iz divjega zapada.

Četrtek, 22. 10.: 20.20 Prenos iz nemške televizije „Poslednji poziv".

Petek, 23. 10.: 19.30 „Jabolčne špecialitete — 20.45 Drama „V znamenju zarotnikov".

Sobota, 24. 10.: 19.30 Mesečna bilanca — 20.20 Danes zvečer Peter Frankenfeld.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05. 6.00. 7.00. 13.00. 15.00. 17.00. 22.00

Sobota, 17. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.35 Italijanske in francoske popevke — 9.30 Partizanske pesmi — 9.45 Kvintet Jožeta Kampiča — 11.00 Polke in valčki Johanna Straussa — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Andrej Blumauer igra na orglice — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 12.45 Alpski zvoki — 13.30 Križem po Jugoslaviji v narodnih melodijah — 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Voščila — 15.40 Na platnu smo videli — 16.00 V dvoranah „Svobod" in prosvetnih društev — 16.30 Za prijetno razpoloženje — 17.10 Melodije za Vas — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Godba na pihala — 20.00 Pokaži, kaj znaš — 21.30 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 18. oktober:

6.00 Budnica — 6.10 Nekaj domačih — 6.30 Vedri zvoki — 7.35 Narodne pesmi v raznih izvedbah — 9.00 Zabavna matineja — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.50 Ritmični intermezzo — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.30 Godba na pihala — 16.00 Humoreska — 16.20 Majhen glasbeni mozaik — 17.30 Radijska igra — 20.05 Ali jih poznate? — 20.25 Zabavne melodije — 21.00 Nedeljski operni koncert.

Ponedeljek, 19. oktober:

5.00 Dobro jutro! — 8.40 Poje ženski pevski zbor France Prešeren iz Kranja — 9.20 Iz filmov in glasbenih revij — 10.10 Od tu in tam — 12.00 Igrajo in pojo Zadovoljni Kranjci — 12.15 Razvojna pot naše živinoreje — 12.25 Pet pevcev — pet popevk — 13.30 Narodne in ponarodele — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnjo! — 18.00 Radijska univerza — 18.15 Poje Ljubljanski oktet — 20.00 Portreti z Broadwaya.

Torek, 20. oktober:

5.00 Spored zabavne glasbe — 8.35 Za staro in mlado — 10.10 Nekaj popevk iz „Opatije 1959" — 10.35 V ritmu Latinske Amerike — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Naši podeželski amaterski godci in pevci — 13.30 „Serenada" — 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Voščila — 15.40 Naši popotniki na tujem — 16.00 Kalejdoskop zabavnih melodij — 18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Zborovske skladbe Franza Schuberta.

Sreda, 21. oktober:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Mladina poje — 8.30 Pol ure domače popularne glasbe — 9.15 Zabavni popourri — 10.40 Majhni zabavni ansambli — 12.00 Celjski instrumentalni kvintet s pevci — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 14.25 Šolska oddaja: Stari grad pripoveduje — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Španija v pesmi in plesu — 20.00 V svetu opernih melodij.

Četrtek, 22. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Od valčka do foxtrota — 9.25 Popevke se vrstijo — 11.00 Melodije in ritmi — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Odlomki iz francoskih oper — 13.30 Pisana zmes narodnih in domačih melodij — 13.55 Od popevke do popevke — 14.40 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Melodije iz znanih operet — **17.10 Koroške narodne pesmi** — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 23. oktober:

5.00 Pisan spored zabavne glasbe — 10.35 Melodije a la carte — 11.30 Družina in dom — 12.25 15 minut z Vaškim kvintetom — 12.40 Sedem pevcev — sedem popevk — 13.30 Blaž Arnič: Slike iz mladosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 17.20 Lahka glasba — 17.40 Umetne in narodne pesmi — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Trio Slavka Avsenika — 20.00 Zvezdica zaspanka — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.